

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 26 του Νοέμβριου 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 223

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ "Ενα γράμμα,
 ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΥΝΙΤΗΣ Κασοδακισμοί.
 ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗΣ Κουβέντες-Αρνα.
 ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΕΦ "Αντίδο (συνέχεια).
 ΗΛΙΑΣ ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ "Ο Ισκιος του πεθα-
 μένου.
 ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ "Ο αξέχαστος.
 Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΑΔΗΣ Νησιώτικες ιστορίες -- "Ο
 ξενιτεμένος.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ Κώστας Γαζίας, Ν. Ι. Χαντζάρας
 Ν. Α. Ζαχαρίας, Νικολός Β'.
 Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Προάματα ("Ο κ. Πρό-
 δρος -- "Η λευχαιμία του τύπου μας -- Κάτι για τον
 κ. Ξερόπουλο. -- "Ο κ. Νικολάου στον Παρνασσό).
 Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ -- ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟ-
 ΜΑΔΙΑΤΙΚΟ -- Ο, ΤΙ ΘΕΗΤΕ -- ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
 ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΑΞΕΧΑΣΤΟΣ (*)

Πήρε φόρα ο κ. δημοκοποπνίχτης και για να
 μας δείξη πώς μπορεί να γραφή παραπάνω από
 τρεις στήλες -- όσες είχε το προηγούμενο δημοσίευμά
 του -- έκοντεψε να γυμνήσσει το «Νουμά» με τη ρητο-
 ρική του. Γιατί με τό να λέη -- σ' εκείνους βέβαια
 που δεν τότε ξέρουμε -- πώς δεν έπρεπε να κάνουμε

(*) Σημ. του «Νουμά». Το άρθρο αυτό έρχεται σαν
 απάντηση στο άρθρο του φίλου Αντωνιάκη «Δημοκοπο-
 πνίχτες» που δημοσιεύθηκε στο φύλλο 220 του «Νου-
 μά». Γι' αυτό και το τυπώνουμε. Δε θέλουμε ναρίσουμε
 τους Βενιζελικούς αδιαφορότερους -- ως πούνα κι αυτοί το δί-
 κιο τους. Μα θεωρούμε πώς άρκετά είπαώχηκε ίσαμε σή-
 μερα και καιρός πιά ναρίσουν οι φίλοι μας Κρητικοί, Βενι-
 ζελικοί και Πριγκηπικοί, τα προσωπικά και τα «ποιός
 φταίει» και να κοιτάζουν, καθώς δα τους το συμβουλεύει κι
 ο πατριώτης τους κ. Βουτετάκης στην έξοχη φυλλάδα του
 «Κρητικοί, ιδού ο δρόμος της τιμής και ιδού ο δρόμος της
 τιμωρίας», πώς να βολέψουν τα πράγματα ώστε μια ώρα άρ-
 γύτερα να φτάσουμε στη μωριστότητη ένωση. "Αν πολι-
 τεύτηκε καλά η άγχιμνά ο Πρίγκηπας κι αν ο Βενιζέλος έ-
 πρεπε νάν τον αντιπολιτευτεί με τόση λύσσα, θά μζς τό
 πούνε μεθαύριο τα πράματα, θά μζς τό ξεδιαλίσει κ' η ί-
 στορία. Γιατί να βιαζόμαστε; Σήμερη η Κρητική υπόθεση
 πήρε καπιο καινούριο δρόμο, έλπίζουμε στο καλύτερο. Και-
 ρός λοιπόν και τα Κρητικά μυλλά νάλλάξουν δρόμο στο
 καλύτερο, γιατί -- δεν τό κρύβουμε -- τα πολιτικά πάθη πρέ-
 πει να λείψουν ολοσδιόλου από την Κρήτη -- δεν την τιμούν.
 Βενιζελικοί και Πριγκηπικοί δεν της χρειάζονται. Η Κρή-
 τη πρέπει να κατοικείται μοναχά από Κρητικούς που ένα
 κόμμα μόνο να ξέρουν, το Έθνικό, και μια πολιτική άρχη
 να κολουθούνε, την Ένωση. Δεν του αξίζει του ματοθαμέ-
 νου και ήρωϊκού νησιού να λερώνεται με προσωπικά κόμμα-
 τα, νάντιγραφει δηλ. πιστά σ' αυτό την κομματοδαρμένη και
 ρουσφετοπατημένη Ελλάδα.

"Ο «Νουμάς» δηλώνει πώς άλλο άρθρο, πάνου στην
 Κρητική φατίθεση, δε δέχεται.

επανάσταση ενάντια ενούς ναυάρχου του Έλλη-
 νικού στόλου για την ελευθεροτυπία» και παρακάτω
 πώς «προτιμώτερο είναι να γλύψη τα τακούνια ά-
 ξιωματικών του ελληνικού ναυτικού» τίποτα άλλο
 δε ζητά παρά να συγκινήση τον αναγνώστη με λέ-
 ξες και με πράματα για τα όποια αυτός δε δίνει
 δεκάρα μ' άλλα λόγια ρητορεύει και δημοσκοπά.
 Κι' αν δε με πιστεύει -- ως ρωτήση τη συνείδησή του.
 "Η ρητορική του μάλιστα είναι του χειρότερου είδους
 γιατί καταντά σε καθαρό παραλήρημα, αφού λέει
 πώς «πρέπει να βγούμε υπερασπιστές της άπολυ-
 ταρχίας και του δεσποτισμού» και πώς ο πόλεμος
 του 97 εΐτανε «έθνική έπιτυχία».

Κι' όμως είμαι υποχρεωμένος ν' απαντήσω, ά-
 φου τόχω δηλώσει από προτήτερα, αν κι' όμολογώ
 ότι τό κάνω με πολλή μου στενοχώρια γιατί δεν
 είμαι βέβαιος αν όλες τις ανακρίθειες του άρθρου του
 τις λέει με συκοφαντική πρόθεση ή από καλή πί-
 στη. Γιατί αν ήξερα θετικά πώς συμβαίνει τό πρώ-
 το, δε θά του άπαντούσα ύπως δεν άπαντώ στον
 «Πριγκηπικό» του 219 φύλλου του «Νουμά», που
 για να δικαιολογηθή, γιατί δεν είχε τό θάρρος να
 βάλη την ύπογραφή του, εΐπε την πρόστυχη και ρα-
 γιχαδιστική ψευτιά πώς δε λέει τάχα τόνομά του,
 γιατί άνε μάθουμε ποιός είναι θά τότε καταγγεί-
 λουμε -- χωρίς άλλο θά χρημάτισε μουζεβίρης -- στο
 Λουμπάνσκη και θά τονέ βάλη φυλακή.

Μά είναι εύτύχημα για μένα ότι και οι δύο τους
 άναμασσάνε τα ίδια πράματα κ' έτσι χωρίς να πε-
 ράση κανενός η ιδέα πώς από άδυναμία δεν άπαντώ
 στα χαριτωμένα έρωτηματικά του «πριγκηπικού»,
 θά προσπαθήσω άπαντώντας στους «δημοκοποπνί-
 χτες» να ξεδιαλύσω τις πλάνες και να διαφωτίσω
 τό έκλεχτό κοινό του «Νουμά» -- για τό όποιο και
 μόνο ενδιαφέρομαι -- σ' όλη την κρητική υπόθεση.

*

Και πρώτα πρώτα παρατηρούμε πώς ο κ. αντι-
 δημοκόπος δεν άπαντά στην ουσία του άρθρου μας
 (ad hoc) μά καπως ξεφορτσά, λέγοντας πώς από
 κάτω κάτω της γραφής ο Πρίγκηπας δεν έκατέθη-
 κε στην Κρήτη για να κάμη κράτος παρά για να
 δουλέψη πώς να καταφέρει μιάν ώρα άρχήτερα την
 Ένωση και να γυρίση στο σπίτι του πατέρα του.
 Και γι' αυτή τη δουλειά έχρειαζότανε πρώτα απ'
 όλα πειθαρχία από μζς τους Κρητικούς.....».

"Ας τ' αναλύσουμε αυτό γιατί ο άρθρογράφος,
 φαίνεται, δεν έμαθε, όταν γράφη, να προσέχη. "Ο
 παράγραφος αυτός σηκώνει τρεις έρμηνείες. "Ο Πρί-
 κηπας δεν έκαμε κράτος ή γιατί οι αδιάκοπες φρον-
 τίδες του για την Ένωση δεν του επέτρεπαν άλλη ά-
 σχολία ή γιατί νόμισε πώς με τον άπολυταρχισμό
 και την πολιτική κακομοιρία θά φτάσουμε γληγο-
 ρότερα ή εύκολότερα στην Ένωση ή γιατί άφο-

σιωμένος στο Ίδανικό του (!) δεν τό θεώρησε σπου-
 δαίο να φτιάξη πολιτεία. Τό πρώτο δε θά τό πι-
 στεύει στα σοβαρά ο κ. δημοκοποπνίχτης γιατί θά
 ξέρη δα πώς η έθνική εργασία του Πρίγκηπα βα-
 στούσε τρεις μήνες, πάνω-κάτω δηλαδή όσον καιρό
 ταξίδευε στην Ευρώπη ο Αρραβώνας. "Οστε του
 περίσσευαν 9 μήνες, έχτός αν κουραζότανε τόσο πω-
 λυ ταξιδεύοντας ώστε μετά την έπιστροφή έπρεπε
 ν' αναπαύεται και να παίρνη κουράγιο για τό επό-
 μενο ταξίδι.

Πρέπει λοιπόν να καταφύγουμε στη δεύτερη ύ-
 πόθεση που κάναμε, πώς δηλαδή ο Πρίγκηπας επί-
 στευε πώς δεν έπρεπε να κάμη κράτος γιατί έτσι
 θά φτάναμε άρχήτερα στην Ένωση που τόσο λα-
 χταρούσε. Μά εμείς ίσα-ίσα κάναμε τη μεγάλη θυ-
 σία τότες και του δώσαμε περίσσια δικαιώματα για
 να κάμη Κράτος, δηλαδή Πολιτεία γερή κ' έτσι πα-
 ρουσιάζοντας στα μάτια της Ευρώπης μια τέτοια
 έπιτυχία να ζητήση για ανταμοιβή την Ένωση.
 Ούτε θά μπορούσω, ίσο κι' αν σπώ τό κεφάλι μου, να
 νοιώσω πώς με τό πολιτικό ξεχαρβάλωμα -- που δεν
 τό άρνήθηκε διάλου ο άρθρογράφος -- θά πετύχαινε
 εύκολότερα την Ένωση παρά αν ώργάνωνε Πολι-
 τεία άξιη και νοικοκυρεμένη.

"Ας δούμε τώρα και την τρίτη έρμηνεία, πώς
 δηλαδή ο Ύψηλότατος απορροφημένος από την έ-
 θνική ιδέα δεν τό θεώρησε σπουδαίο να κάμη πο-
 λιτεία. Ναι! μά αφού ο τόπος τό θεώρησε και με
 τό παραπάνω σπουδαίο; "Ο κόσμος έγόγγυζε ιδώ
 χρόνια πώς δεν έχει δικαιοσύνη, ασφάλεια, ελευθε-
 ρία -- που τόσο δα τήνε περιφρονεί ο κ. άρθρογράφος.
 Γι' αυτό τό πράμα κι' αναφορές έγειναν και δια-
 μαρτυρίες άκούστηκαν από πολλά πρόσωπα και έ-
 φοβέριζε ο κόσμος πώς θά πάρη τα ντουφέκια. "Ο-
 στε κι' αν υποθέσουμε πώς ο Πρίγκηπας στην άρχη
 δεν τό θεώρησε σπουδαίο, δεν έπρεπε ύστερα από
 τόση κατακραυγή να ψυλιαστή έπιτέλους και ν' ά-
 ποφασίση να κάμη πολιτεία, αφού μάλιστα ένα στα-
 σιαστικό κίνημα γι' αυτή την άφορη θά μπορούσε
 να παραβλάψη τό έθνικό έργο του και ν' άπομα-
 κρύνη για κάμποσο καιρό την πραγματοποίηση του
 φλογερου του πόθου;

"Η περικοπή εκείνη σηκώνει και τέταρτη άκεί-
 μα έρμηνεία, πώς δηλαδή ο Πρίγκηπας δεν έκαμε
 κράτος γιατί δεν μπορούσε. Μά δεν πιστεύουμε πώς
 θέλει να πη αυτό ο άρθρογράφος, γιατί κοντά στο
 νου είναι πώς αφού ο Πρίγκηπας δεν μπορούσε να
 φτιάξη πολιτεία, για τό όποιο δε χρειάζεται παρά
 χρηστότητα πολιτική και κοινό μυαλό, πολύ λιγό-
 τερο δε θά μπορούσε να μζς φέρη την Ένωση, αφού
 γι' αυτό τό πράμα χρειάζονται και πολλά διπλω-
 ματικά χαρίσματα. Μά τότες αφού ούτε πολιτεία
 ούτε Ένωση μπορούσε να κατορθώση, θαρρώ πώς κα-
 μιά ανάγκη δεν εΐτανε να μένη στην Κρήτη.

Βλέπετε λοιπόν πώς όποια ύπόθεση κι' άν έκαμα για να βρω λογική εξήγηση της φράσης «ό Πρίγκηπας δούλεβε για την Ένωση και γι' αυτό δέν έκαμε κράτος» δέν τό κατώρθωσα, γιατί ό συλλογισμός αυτός του άρθρογράφου είναι πέρα για πέρα πλανεμένος. Οί δυό πρότασες του συλλογισμού αυτού και αίτιώδη συνάφεια μεταξύ τωνε καμιά δέν έχουνε και χωριστά άν τις πάρουμε είναι αντίθετα διατυπωμένες: ή καταφατική πρέπει να γίνη άρνητική και τό αντίθετο. Δηλαδή πρέπει να τις χωρίσουμε και να τις διορθώσουμε έτσι:

Αον) 'Ο Πρίγκηπας δέν ήθελε ή τουλάχιστο δέν έβιαζότανε για την Ένωση.

Βον) 'Ο Πρίγκηπας ήθελε να οργανώσει πολιτεία.

Ας εξετάσουμε κάθε μιá χωριστά.

'Ο Πρίγκηπας δέν ήθελε ή δέν έβιαζότανε για την Ένωση,

1ο) Γιατί είναι—για ένα μάλιστα που δέν είναι δά και γνησιώτατος έλληνας—προτιμώτερο κάπως νάναι ήγεμόνας και μάλιστα λαού άντρειωμένου, νάχη τις ήγεμονικές του τιμές και την επιχορηγησούλα του—που δέν είτανε δά κι' αξιοκαταφρόνητη—παρά νάναι ένας άπλός ναύαρχος.

2ο) Γιατί ενώ πρί να κάμη τό πρώτο του ταίδι έλεγε πως θά ζητούσε την Ένωση και τίποτε άλλο, μετά την επιστροφή του είπε στον τότε σύμβουλό του κ. Βενιζέλο πως γύρεψε από τον Τσάρο να δοθή στην Κρήτη πολιτεία σαν της Βοσνίας και Έρζεβογίνης που νάναι άπλός επίτροπος του πατέρα του και να διοική χωρίς βουλές και μασκαραλήκια, μα δέν τό κατάφερε.

3ο) Γιατί όταν τότε τύπε ό Βενιζέλος πως για ένα τόσο σπουδαίο ζήτημα έπρεπε προτίτερα να ρωτήσει την Κυβέρνησή του, αυτός απάντησε πως στα έξωτερικά ζητήματα δέν θά ρωτάει κανένα. Γιατί αυτό, παρακαλώ; 'Η μήπως δέν είχε εμπιστοσύνη στην πολιτική ικανότητα των Κρητικών που σε τόσες επανάστασες με τόση διπλωματική άξιοσύνη διαχειρίστηκαν τό εθνικό ζήτημα και που γι' αυτό τό πράμα μεγάλοι εύρωπαϊοι πολιτικοί τους θαυμάσανε;

4ο) Γιατί μιá μέρα κουβεντάζοντας ό Πρίγκηπας με τον έγκριτο πολιτευτή κ. Πολυχρονίδη τύπε για τους Έλληνες του ελεύθερου βασιλείου «τί τους θέλετε αυτούς;» και τό ίδιο συνοδευμένο και μι' ένα περιφρονητικώτατο επίθετο είπε στα Τοπόλια της Κισσάμου μπροστά σε πλήθος χωρικών που άμα

τ' άκουσαν έμειναν σαν άποσβολωμένοι.

5ο) Γιατί αυτός κι' ή αύλή του λύσσαξαν να φωνάζουν πως οι κρητικοί είναι διαιρεμένοι σε ένωτικούς και άντιενωτικούς, άν κι' ό Βενιζέλος έσχιζότανε να τό διαψεύδη και τους εξόριζε να μη τό λένε γιατί βλάφτουνε στ' αλήθεια την εθνική ύπόθεση. Μα του κάκου. Τό διαλαλούσαν, οι άθεόφοβοι, στην οικουμένη γιατί έτσι ενώ πετύχαιναν τό σκοπό τους χαντακώνοντας τό εθνικό ζήτημα, έλάβαιναν μαζί και την εύκαιρία να πουλούν πατριωτισμό με τό καντάρι στο ρωμικίκο λέγοντας πως χωρίς αυτούς θά χανότανε για πάντα ή Κρήτη και πως αυτοί έσωσαν τον εθνισμό μας!! (Κοίταξε και την Χανιώτικη εφημερίδα «Πατρις» έτος 1901—1903) Αυτότιτλοφορήθηκαν μάλιστα εθνικοί φρουροί της Κρήτης. 'Η Κρήτη ή γιγαντομαχούσα, τό νησί της φωτιάς και των ήρώων, έπρεπε για να σωθή ό εθνισμός της, να φρουρηθή απ' αυτούς τους Καραμπουρνιέρδες κτλ. κτλ.

6ο) Γιατί κάθε λίγο και λιγάκι ή Αύλή και τά δημοσιογραφικά της όργανα ρίχνανε εθνικές ρουκέτες πως είναι ζήτημα μνηών ή Ένωση ή πως κοντεύει να φύγουν τά εύρωπαϊκά στρατεύματα και άλλα παρόμοια, ενώ όσοι παρακολουθούσαν καλά τό ζήτημα εκατίχανε πως ούτε κουβέντα γινότανε στην Ευρώπη για την Κρήτη. Μα θά με ρωτήσετε. Γιατί λοιπόν τόκανε αυτό ή Αύλή; Άπλούστατα, για να ξεγελά τον κόσμο και να τότε ναουρίζη με τέτοια παρκμύθια που έτσι θά περνούσε ό καιρός και θά ύπόμεινε εύκολώτερα ό λαός τον άφόρητο δεσποτισμό. Έπειτα ή Αύλή δικαιολογώντας την ψευτιά της έλεγε πως ή εθνική λύση έμποδίστηκε από τη βενιζελική αντίδραση, ώστε με την εύκαιρίαν αυτή πολεμούσε και τό Βενιζέλο. Μα σας ρωτώ κι' εγώ τώρα: Μιά Αύλή που εργάζεται τίμια—όπως έλεγε—για την άποκατάσταση του τόπου, ποιά ανάγκη είχε να κοροϊδεύη τό λαό στα ιερώτερα του;

7ο) Γιατί ενώ ή επανάσταση του Θερίσου—που γι' αυτή θά μιλήσουμε παρακάτω—σίκησε την Ένωτική σημαία, ή Αύλή προσπαθούσε να πείση την Ευρώπη πως οι Έπαναστάτες δέν θέλανε την Ένωση και πάσχισε με κάθε τρόπο να έμποδίση τό συνασπισμό όλης της Κρήτης σε κοινόν άγώνα, άν κι' ό λαός έδειξε τέτοιαν όρμη στην άρχή της Έπανάστασης, όπως άποδειχουν τά γνωστά πραξικοπήματα της περυσινής βουλής.

8ο) Γιατί άν κι' ή τελευταία λύση του Κρητι-

κού ζητήματος χαρακτηρίστηκε απ' όλο τό έθνος εθνικώτατη, αυτοί για να σώσουν τη θέση τους έβαλαν σε κίνδυνο την εθνική πρόοδο της Κρήτης κι' έκαμαν κι' επανάσταση ακόμα για να την έμποδίσουν. 'Η μήπως θά τολμήση ό κ. άρθρογράφος σου να πη πως ή Μαλαζιανή επανάσταση έγινε παρά τη θέληση του 'Ηγεμόνα; Αυτοί κι' άλλοι είναι οι λόγοι που έπεισαν τον κάθε μυαλωμένο άνθρωπο έδώ πέρα πως ό Πρίγκηπας δέν ήθελε ή δέν έβιαζότανε διόλου για την Ένωση. 'Ε! λοιπόν. 'Ο Πρίγκηπας γιός γελούσε τό βασιλιά πατέρα του; Καθόλου. 'Ο πατέρας πάντα έχει τη φυσική στεργή στο παιδί του και με χαρά και με καμάρι τό βλέπει άποκαταστημένο έστω και προσωρινά.

*

Ας έλθουμε τώρα στο άλλο τό έσωτερικό, κι' τό πούμε, ζήτημα που αναφέραμε παραπάνω δηλαδή: 'Ο Πρίγκηπας ήθελε να οργανώσει Πολιτεία και μάλιστα όσο τό δυνατό γερή και άξια γιατί ήθελε, όπως έλεγε, να δείξη στο ελεύτερο βασιλείο πως με τά κοινοβουλευτικά πολιτεύματα και τις έλευθερίες δέν κατορθώνεται τίποτε και πως μόνο από πολιτεία άπολυταρχικό πρέπει να περιμένη τη σωτηρία του. Αυτό μάλιστα έτόλμησε και τύπε πιαστικά σε κάποιο δημοσιογραφο ή αλικιώτατος σύμβουλος του κ. Μανούσος Κούντουρος όταν ήλθε στην Άθήνα συνοδευοντας τον Πρίγκηπα δώ και τέσσαρα πέντε χρόνια.

Μα θά ρωτήσετε και πως λοιπόν δέν τό κατώρθωσε να κάμη πολιτεία;

Πρέπει να πούμε έδώ πως τά δυό πρώτα χρόνια ή όργάνωση του τόπου πήγαινε περίφημα αφού τη έπαίνεσαν και στην Ευρώπη ακόμα. Μα εκεί που τό καράβι πήγαινε πρίμα, γιατί είχε καλό κουβέρνο, έξαρνα σκούντρησε σε κάποιον ύφαλο. 'Ο Βενιζέλος σύμβουλος τότε διαφώνησε με τον Πρίγκηπα για τό έξωτερικό ζήτημα, σε να λέμε για τό δρόμο που έπρεπε να πάρη τό καράβι. 'Ο Πρίγκηπας ήθελε πολιτεία της Βοσνίας και Έρζεβογίνης, όπως είπαμε, και δέν ένοούσε ναχη γνώμη ή κυβέρνησή του σ' αυτό τό ζήτημα. 'Ο Βενιζέλος άπαιτούσε και στο έξωτερικό ζήτημα να ρωτιέται ή Κυβέρνηση και μάλιστα κατάστρωσε και τό γνωστό σχέδιό του με τό όποιο νόμιζε, όπως τώρα όλο τό έθνος και παραδέχτηκε, πως θά φτάναμε σιγά σιγά στην Ένωση. Ζητούσε δηλαδή να οργανώσουμε στρατό με Έλληνες άξιωματικούς για να μπορούμε να ζητούμε την άπο-

IVAN TOURGUÉNEFF

ΑΝΤΙΖΑΡ *

— Είναι ένα τραγούδι που λέει: «Ροβολώντας τη μανούλα μας τη (**) Βόλγαν» είπε ό Άστακόφ δέν ξέρω άν τό ξέρτε.

— Θαρρώ τό ξέρω, μα θάν τό κρατήσουμε, για να γλυκάνουμε τό στόμα, για στερνό. Και χτυπώντας τις χόρδες του τόνησε με ήχηρή φωνή ένα άλλο λαϊκό τραγούδι «'Ο ήλιος βασιλεύει».

Τραγουδάει πολύ όμορφα και χαρούμενα. Τό άντρίκιο κι' έκφραστικό του πρόσωπο ψυχονότανε τότες. Άνατίναζε γλήγορα τους ώμους του, άρμόνιζε τό χέρι του στις χόρδες της κιθάρας, ύστερα τό σήκωνε άπότομα, ανατίναζε τά σγουρά του μαλλιά,

(*) Κοίταξε φύλλα 220, 221 και 222.

(**) Είναι θηλυκό στο ρουσσικό.

κι' έσαιρινε τους τραγουδιστάδες. Πολλές φορές στη Μόσκα τούτυχε νακούση τον ζακουμένο 'Ηλία και τονέ μιμότανε τέλεια. 'Η φωνή της Μαρίας ξεχώριζε από τις άλλες σαν ένα κύμα ήχηρό. Όλες οι άλλες φωνές φαινόταν πως άκλουθαγαν τη δική της. Μα άντιστεκότανε και δέν ήθελε να τραγουδάη μοναχή. Κ' έτσι ό Βερετιέφ έμεινε ως τό τέλος ό κορυφαίος, γιατί τραγουδάει πολλά τραγούδια.

'Η νύχτα προχώραε και μιá μπόρα μαζί της. 'Ο άθέρας ανατρίχιαζε, κι' έτρεμε από τις βροντές που ζυγώνανε ό άγέρας σηκώθηκε. Έτίναζε ζωηρά τά φύλλα, ύστερα σύχαζε μιá στιγμή, κι' απέ φύσαε πιό δυνατά, με μιá στριγκιά σφυριξιά. Θλιμμένα σκοτάδια απλώθηκαν γλήγορα στη γη σβύνοντας τά στερνά φώτα του ψευμάτου. 'Η βροχή έπεφτε σε χοντρές στάλες. Μιά άστραπή κοκκινωπή ξεσκήσε τά σκοτάδια και ή βροντή σε ρόβολη κατεβαστή άντιβούξε με ρεκασμό.

— Φεύγουμε γλήγορα, είπε ό 'Ιπατόφ, α δε θέλουμε να βραχούμε.

Όλοι σηκώθηκαν. Σταθήτε. φώναζε ό Βερετιέφ. Ένα στερνό τραγούδι... «Σπίτι μου σπιτάκι μου, καινούργιο σπιτάκι» άρχισε με γιομάτη φωνή τσαγκρουώνοντας τις χόρδες με τά πέντε δάχτυλα,

και κοιτάζοντας με τό κεφάλι ύψηλά τη μπόρα που φοβέριζε.

— «Σπίτι μου σπιτάκι μου καινούριο μου σπιτάκι» ξανάλεγε ό χορός άθλητα παρασυρμένος.

'Η βροχή έπεφτε κρουό τώρα, μα ό Βερετιέφ τραγουδάει «Σπίτι μου σπιτάκι μου», ως τό τέλος. Άπό καιρό σε καιρό πνιγμένο στις βροντές τό ζωηρό τραγούδι, φαινόταν περισσότερο λεβέντικο στην άντάρα της βροχής και τον άνεμοστρίφουλα. Τέλος ό στερνός ήχος του χορού άντιάλησε, κι' όλη ή συντροφιά τρέχοντας και γελώντας μπήκε στο σαλόνι. Οί δυό κοπελούλες μάλιστα γελούσανε με την καρδιά τους σηκώνοντας τά βρεμένα κοντά φουστανάκια. 'Ο 'Ιπατόφ ώστόσο είπε και κλείσανε όλα τά παραθύρια. Κι' ό Γέγκορ Καπίτονις παίνεσε πολύ τέτοια προφύλαξη, λέγοντας πως, κατά τη γνώμη της Ματρόνας Μαρκόβνας, ό λεχτρισμός περισσότερο δουλεύει στον ανοιχτό άέρα. 'Η ψυχή της τσέπης τον κοίταξε με μάτια ξαφνιασμένα, έκαμε ένα βήμα πίσω, κι' αναποδογύρισε μιá καρέκλα. Είτανε οι μικρές κακοτυχίες που του τυχαίνανε σε κάθε στιγμή. 'Η μπέρα διάβηκε γλήγορα. Οί πόρτες και τά παραθύρια ξανανοιχτήκαν και τό σπίτι γιόμισε από όργες εύωδιές. Φέρανε τό τσάι. Οί ήλικιωμένοι άρ-

μάκρυνση των διεθνών στρατευμάτων και να ελέγη ο τόπος τον Ηγεμόνα κι' όχι οι Δυνάμεις κ' έτσι να μην είμαστε υπό κηδεμονία αλλά να γενοῦμε κύριοι του άπατος μας. Τότε στην πρώτη διεθνή σύγκληση θα κατορθώναμε με κάποιο πραξικόπημα να ενωθούμε με την Ελλάδα. Ωστε μεταξύ Πρίγκηπα και Βενιζέλου γεννήθηκε διαφωνία και μάλιστα σοβαρότατη. Ο Βενιζέλος υπόβαλε μ' αυτό την παραίτησή του κι' επειδή τον κατηγορεί ο φίλος μας πως είναι άρχομανής είμαι υποχρεωμένος να σας πω πως στο διάστημα της ύπουργίας του έφτά φορές υπόβαλε παραίτηση την οποία δεν έδεχόταν ο άρμοστής. Μά τώρα η διαφωνία εΐτανε πολύ σπουδαία και γι' αυτό ο Πρίγκηπας, για να τον πειράξει περισσότερο, αντί να δεχτεί την παραίτησή του, τον άπόλυσε και μάλιστα με τρόπο σκανδαλωδίστατο. Και για να προλάβη κάθε αντίδραση και να τον θανατώσει πολιτικώς, άρχισε τον τρομερό εκείνο πόλεμο ενάντια του βαφτίζοντάς τονε προδότη.

Παραπάνω εξηγήσαμε πως μ' αυτό τον τρόπο η Αύλη εξυπηρετούσε το εξωτερικό πρόγραμμά της, δηλαδή την άπομάκρυνση της Ένωσης. Μ' άλλα λόγια στην περίσταση αυτή τα δυο προγράμματα της Αύλης που αναπτύξαμε, το εξωτερικό και το εσωτερικό, ήρθαν σε κάποια σύγκρουση κ' η Αύλη προτίμησε να υποστηρίξη το πρώτο θυσιάζοντας το δεύτερο για το σκοπό αυτό. Ο Βενιζέλος αφού σύγκαιρα έκαμε διάφευση κατηγορηματική της κατηγορίας πως δε θέλει την Ένωση και τη δημοσίεψε μάλιστα και στο Λονδίνο «Χρόνος», άποσύρθηκε από την πολιτική σκηνή και επί ένκλιση χρόνου σώπαινε περήφανα άφίνοντας τα κόμματα της συκοφαντίας να ξεσπώνε, όπως συνείδηζε να λέγη, στα πόδια του.

Μά το κακό δε σταματοῦσε. Οι κύριοι δός του κ' έσκουζαν πως ο Βενιζέλος δεν ήθελε την Ένωση και γι' αυτό τάχατες ενώ εΐταν άποφασισμένη από τις Δυνάμεις έμποδίστηκε. Έπρεπε πιά ο Βενιζέλος ν' άφήσει κατά μέρος τη σιωπή και να μιλήση και για να υπερασπίση την εθνική του τιμή και—το σπουδαιότερο—για να σκορπίση σαν καπνός τις συκοφαντίες που άρχισαν να γίνονται πιστευτές στην Ευρώπη για τρομερή ζημιά του εθνικού ζητήματος. Έβγαλε λοιπόν τον «Κήρυκα» και με τ' αλησμόνητα άρθρα του «Γεννητήτω φώς» εξεστράβε τον κόσμο που έπληχτος έβλεπε την καταχθόνια συκοφαντία. Φυσικά ο καταραμένος προδότης έγινε ο

άδικημένος πολιτικός κι' άρχισε ν' άποχτητή συμπαθεία του λαού. Η συκοφαντία αντί να τονε θανατώσει τονε δυνάμωσε σημαντικά.

Μά τώρα στο πρόγραμμα του Πρίγκηπα να μην έχη καμιά αντίδραση στους σκοπούς του, έπρροστέθηκε κ' ένα νέο στοιχείο. Το πείσμα και το μίσος το θανάσιμο για την έλευθεράτομη άπολογητική άρθρογραφία του Βενιζέλου που ζύπνησε τον κόσμο.

Κ' έτσι άρχισαν ο διωγμός. Ο πόλεμος ο άπαίσιος και έξοντωτικός που έγραφα στο πρώτο άρθρο μου. Όσο ο Βενιζέλος εδυνάμωνε, τόσο ο Πρίγκηπας άναθε στον άγώνα και σε λίγο κατάντησε κομματάρχης και προσωπικός του αντίπαλος. Για να καταρρώση τον πολιτικό του πνιγμό δε δυσκολεύτηκε να τα μεταχειριστή όλα πέρα-πέρα. Έκαμε οργανό του τη δικαιοσύνη. Άπαγόρευσε την έλευθεροτυπία. Έμποδισε την ύπαθρια συνάθροιση. Κατάργησε τις δημοτικές έλευθερίες και διώρισε αυτός τους δημάρχους για να τους κάνη ό,τι ήθελε. Είχε οργανωμένη δλοκλήρη ύπηρεσία κατασκοπείας με μυστικά όργανα για να μαθαίνη—άκούτε;—τι φρονεί ο καθένας. Η χωροφυλακή γίνθηκε όργανο κομματικό. Η εκκλησία έβγαζε άφορισμούς κατά των Βενιζελικών στις παραμονές των εκλογών. Ο Πρίγκηπας έκανε εκλογικές περιουσίες κι' έβγαζε λόγους. Γι' αυτόν η πολιτική έξόντωση του Βενιζέλου είχε πιά καταντήσει ιδέο fixo. Και τα πάθη άναθαν κι' έθιριεσαν τα πείσματα.

Φυσικά η αντίδραση άρχισε πιά στα σοβαρά. Ο Βενιζέλος ζητούσε να πολεμήση με τα μέσα που αναγνώριζε το σύνταγμα του 1899 μά κι' αυτά τάβλεπε να κατακουρεύλιζονται στα χέρια του Άρμοστή. Είδε τότες πως πολύ λίγα δικαιώματα είχε άφήσει στο λαό για ν' άμύνεται κατά της άθαιρείας κι' έτσι από συντηρητικός γίνθηκε φιλελεύθερος. Η άνάγκη λοιπόν της άμυνας εΐτανε η πρώτη αίτία μά όχι κι' η μοναδική. Γιατί δεν πρέπει να ξεχνούμε πως το σύνταγμα εκείνο το κάναμε συντηρητικά για να μπορέση ο Πρίγκηπας να φτιάξη κράτος και ν' άποφύγουμε τα κακά της συναλλαγής. Μά όταν άπελπίστηκεν ο Βενιζέλος πως με το σύνταγμα εκείνο και η πολιτεία εβούλιαζε και η συναλλαγή είχε φτάσει στον ύπέρτατο της αίσχρότητας βαθμό, δεν είχε κανένα πιά λόγο για να συμπαθή το δημιούργημα του. Αν λοιπόν ο Βενιζέλος άπατήθηκε άπατήθηκε όχι τόσο στο είδος του πολιτεύματος αλλά στην έχτίμηση της πολιτικής χρηστότητας του Πρίγκηπα. Κι' άπορώ μάλιστα πως τολμούνε και το λένε αυτό για κατηγορία του Βενιζέλου ενώ αυτό, για ένα που έχει δεκα παραδω μυαλό, στο παθητικό του Πρίγκηπα πρέπει να λοχραστή.

Ός τόσο ή φωνή του δικαίου εύρισκε δλοένα δπαδούς κ' επειδή ούτε έφημερίδες είχαν ούτε συλλαλητήρια μπορούσαν να κάμουν, έκαμαν αναφορές στις όποιες φαρδιά-πλατεία έξίθεταν τα παράπονά τους και τονε πκρακαλούσαν με δλη τη άπαιτούμενη εύλαβεια ν' αλλάξη πολιτική.

Τις αναφορές αυτές αφού τις ύπόγραφαν πάρα πολλοί πρόκριτοι τω χωριώ, τις έπήγαν στο παλάτι κάμποσοι καπετάνιοι από τους διασημότερους των έπαρχιών μας. Και θα ξέρη βέβαια ο κ. δημοκοπώνιχτης την περίφημη άπάντηση του Πρίγκηπα. «Έγώ καταπατώ και θα καταπατώ το σύνταγμα γιαί έτσι το θέλω. Και δι μπορέτε να μου κάνετε τίποτα γιατί έμένα μ' έφερον εδώ ο Τσάρος». Οι άγώνες λοιπόν της Κρήτης οι μυριόενκροι έπήγαν στο βρόντο και το φευγάτο άρμοστή τον είχε φέρει εδώ το ψηλό συγγενολόι του. Μά ως εΐναι δεν πρόκειται γι' αυτό τώρα. Το σπουδαίο είναι πως ο Πρίγκηπας έσιχτήρισε τους άσπρομάλληδες καπετάνιους κ' έξακολούθησε την ίδια ταχτική με περισσότερο μάλιστα πάθος. Μά επειδή λέει ο άρθρογράφος, στον παράγραφο που αναφέραμε πως έμεις οι κρητικοί έπρεπε να δείζουμε πειθαρχία χάρη του εθνικού του έργου, ως δούμε—έν κ' είπαμε ποιά είναι δα το εθνικό αυτό έργο του—ποιάς φταίει και γι' αυτή την έλλειψη της πειθαρχίας. Ξέρει άραγες ο φίλος μας πως ο Βενιζέλος έμήνησε στον Πρίγκηπα πως εΐταν πρόθυμος να φύγη από την Κρήτη αν ο Άρμοστής τονε θαρρούσε στα σοβαρά έμποδία για την Ένωση; Ξέρει ακόμα πως με το Φούμη τον Κωστή του πρότεινε να τραθηχτή από την άρχηγία του κόμματός του και ν' αντικατασταθή από το Σφακιανάκη; Και άτζεμπα ξέρει τί άπάντηση έδωσε ο Πρίγκηπας στο Φούμη; «Δέχομαι με τον όρο να συντάξω εγώ το πολιτικό πρόγραμμα του Σφακιανάκη». Και που ξανακούστηκε οι άνευθυνοι να φκιάνουν τα πολιτικά προγράμματα των πολιτευομένων; Ωστε ποιά από τα δυο είναι τ' αληθινό; οι Κρητικοί δε φανήκανε πειθαρχικοί ή ο Πρίγκηπας δεν τους άφισε να πειθαρχήσουν;

(Στ' άλλο φύλλο τελιώνει)

Χανιά 16 του Νοέβρη 1906

ΧΡΗΣΤΟΣ Μ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ

χίσανε τα χαρτιά με την άχώριστη συντροφιά του Μποντριακόφ. Ο Άστακόφ έκαμε να ζυγώση τη Μαρία που εΐτανε καθισμένη πλάι στο Βερετιέφ, μά η Ναντζίντα τον έκραξε σιμά της κι' άνοιξε άμέσως μια ζωρή κουβέντα για την Πετρούπολη και τη ζωή της. Κατηγορεί τις συνήθειες της χώρας. Ο Άστακόφ έκρινε καθήκον του νάν τις διαφεντέψη.

— Άπάνω σε τί φιλονικείτε; ρώτησε ο Βερετιέφ σηκώνάμενος και προχωρώντας προς τη μεριά τους. Η περπατησιά του εΐτανε σιγαλή σ' όλα της τα κινήματα, κι' όταν δεν εΐτανε ζωηρέμένος φαινότανε σαν άναμελιά, που μόρχαγε να είναι άρροντισιά ή άποστασία.

— Πάντα για την Πετρούπολη, άποκρίθηκε η Ναντζίντα. Ο κύριος Άστακόφ δεν κίνει άλλο παρά να την παινάη.

— Μιά καλή χώρα, είπε ο Βερετιέφ. Έπειτα κατά τη γνώμη μου, είναι δλοῦθε καλά. Να βρισκη κανένας κάποιος γυναίκες, συμπαθήτε την ειλικρινάδα μου, και κάποιος μποτίλιος, κι' ο άνθρωπος δεν έχει τίποτ' άλλο να πιθυμήση.

— Παραξενεύομαι, είπε ο Άστακόφ. Είναι δυνατό να πιστεύετε πως για έναν άνθρωπο πολιτι-

σμένο, δεν είναι...

— Συμφωνώ, διέκοψε ο Βερετιέφ, που μδλη την ευγενικότη του, είχε συνήθιο να μην άφήνη να τελειώνουν οι άρχινισμένες φράσεις. Δεν είναι και της άρμοδιότης μου, δεν είμαι φιλόσοφος.

— Δεν είμαι και γώ περισσότερο φιλόσοφος, και δεν έχω καμιά πιθυμιά να γείνω. Μά το ζήτημα πρέπει να μπει άλλωδως...

Ο Βερετιέφ έριξε μια ματιά στην άδερφή του που του είπε μ' ένα άλαφρό χαμογέλιο και με σιγανή φωνή—Πετρούσα, ψυχούλα μου, πείραζε τον Καπίτονιτς, κανε μου τη χάρη.

Το πρόσωπο του Βερετιέφ έλλαξε ξαφνικά. Και δε μπορεί κανείς να φανταστεί με ποιά θαύμα έγινε όμοιο με του Γέγκορ Καπίτονιτς. Καμιά δμοιότητα στα δυο προσώπατα δεν εΐτανε. Ο Βερετιέφ ζάρωνε μόνο λίγο τη μύτη και χαμήλωνε τις γωνίες τω χειλιών του, κ' εΐτανε όμοιος ο Καπίτονιτς.

— Βέβαια, άρχισε να μουμουρίζη κάνοντας τη φωνή του Καπίτονιτς, η Ματρόνα Μαρκόβνα είναι μιά γυναίκα δυσέρετη που έχει μιά μεγάλη αύστηρότη στα φρεσίματα, μά είναι γυναίκα με τα ούλα της. Είναι αλήθεια ό,τι και να είπω...

— Πώς οι δεσποινίδες Μπερουλέφ τα ξέρουν όλα, διάκοψε η Ναντζίντα κρατώντας με κόπο τα γέλια.

— Τα ξέρουν όλα την άλλη μέρα, έξακολούθησε ο Βερετιέφ με άστεία έκφραση και με βλέμα τόσο τρομασμένο και παρακαλεστικό, που ο ίδιος ο Άστακόφ δε μόχρεσε να μη χαμογελάση.

— Έχετε, είπε, μεγάλο ταλέντο στη μιμική. Ο Βερετιέφ πέρασε το χέρι στο πρόσωπό του και τα χαρακτηριστικά του ξαναπήρανε τη συνειθισμένη τους μορφή.

— Ξέρει να κάνη όλο τον κόσμο, φώναζε η Ναντζίντα, είναι ξακουσμένος.

— Και μένα μπορέτε να με κάνετε; είπε ο Άστακόφ.

— Βέβαια, είπε η Ναντζίντα.

— Α, σας παρακαλώ κάνετε με, είμαστε στην έξογή, χωρίς ταιριμόνιες.

— Το πιστέψατε, είπε ο Βερετιέφ δίνοντας στη φωνή του τον τόνο της φωνής του Άστακόφ μά με τόση τέγνη που η Ναντζίντα μονάχα μόχρεσε να το προσέξη και δάγκανε τα χείλια της.

— Μή θελήστε να το πιστέψτε. Θα σας είπει για μένα πολλά πράματα.

ΜΕΣ' ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΚΡΑ

Του Π. Χόρν

Της ψυχής τ' απόκλωμα, πού σβεί μου τή ζωή,
παρηγορήτρα άκάλεστη, για σένα μόνο γράφω,
γιατί ή ψυχή μου, ήσκιος ίτιās σέ γάργαρα νερά,
μέ τόν καιμω του Ξαν καιρό, καιρό και μιὰ φορά,

Με βγάλαν άφ' τού σπύι μου μέ τού σταβρό στον δώμο
κι ανάθεμά τους μούκλεισαν του γυρισμού τού δρόμο
μέ πέτρες, μέ ξερόκλαδα, και μέ βαριές βροσιές,
τί σιάθηκα περήφανος, δέν έχισια εκκλησιές
μυριόπλουμες, μ' όραϊα ψηφια και μάομαρα γλυμένα.
κ' οι μάγοι πού μέ μάχουνταν, τους λέγανε μέ πείσμα
πως κάθε άβγή φοβέριζα μέ μάτια άγρυπνιαμένα
τό έβγα του ήλιου, και πως τ' άργό μέζόοκια άφορισμένα
γήτεβα δλόοχουσους βωμούς, μ' όραϊα θυσία τού δύομα.

— "Ω τ' όνειρο πού χάρηκα τή φιλιτισία άσπράδα
της πόρτας πού λατάρια να μέ γλυκαπαντήσεις,
έλεμνητρα μου έβλαβη, πούορθε να μέ ραντίσεις
μέ άναστειρό οροόοταμο σιης νέκρας τήν άγριάδα.—

Τού βασιλιάδων τού παιδία, πού φίλεψα τα μάννα
στη βραδινή ξαφνιαόκηταν κι άφτ' άμπα,
τί σού χαμύ της θάλασσας της δύσης τού ρουμπίνι
δράκος φαντάζει φιλοιστός πού άιμα οργάδων πίνει.

Κ' έτσι, μέ τού παρόνο οτά χείλια και οτά μάτια,
τις εκκλησιές άρνήσηκα. μαζί και τού παλάτια.

Σ' ένος κλαμού τού σούρουπο, πού πνίγει τήν ψυχή μου,
νοιώθω μιά στέφαν έρημιά τού πεθανά οργάτα
βαριά να σαβανώνει τα, και τρέμω-τρισαλλοί μου-
μήν τού κρουφά μελλούμενα διαβοΰν τήν ίδια σιράτα.
ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΚΑΣΙΔΑΚΙΣΜΟΙ

Στό γερμανικό του βιβλίο σ. 118 ο καθηγητής Χαν-
τζίδakis δίνει ένα άποσπασμα από τους Amherst παπύ-
ρους, όπου βρίσκεται ή φράση Είπον γάρ τώ Ισάκ δι
κέομα και λέγει ούκ έχω. Τό δι ο κ. καθηγητής τού
διορθώνει διά. Μα και τυφλός δά βλέπει πως τό δι είναι
άνορθόγραφο δεϊ (=μωδ' χρειαζεται), όπως τό λέγει είναι

— Εέρτε τί ήθοποιός πού είναι, ειπε ή Ναν-
τίζντα, παίξει όλους τους ρόλους. Είναι ο διευθυν-
τής μας κι' ο ύποβολίας μας. Κάνει ό,τι θέλει' ώ,
είναι κρίμα πού φεύγει τόσο γλήγορα.

— Άδερφή μου, ή άγάπη σου σε τυφλώνει, ει-
πε ο Βερετιέφ μέ τόνο σοβαρό, μέ πάντα κρατών-
τας τόν τόνο της φωνής του Άστακόφ. τί θα ει-
πεί για σένα ο Κύριος; θα σε πάρη για έπαρχιώ-
τισσα.

Ο Άστακόφ έπίμενε.

— Κάμε μας να ιδούμε, Πετρούσα, πως ένας
μεθυμένος δε μπορεί να βγάλη τού μαντήλι του
άπό τήν τσίπη του, ή καλύτερα πως θέλει κανείς
να πιάση μιά μύγα άπάνου σ' ένα τζάμι και κείνη
ξεφεύγει άπό τού δάχτυλά του ζουζουνίζοντας.

— Είσαι παιδάκι σωστό, άποκρίθηκε ο Βερε-
τιέφ.

Όσοσο ζύγωσε στο παραθύρι όπου σιμά καθό-
τανε ή Μαρία κι' άρχισε να περιτριγυρίζη τού δά-
χτυλά του στο τζάμι άπάνω κάνοντας και τού ζου-
ζούνισμα της μύγας μέ τού χείλια του. Θα λεγε
κανείς πως άληθινή μύγα δέρνεται κάτω άπό τού
χέρι του.

Η Ναντίζντα ξέσπασε οτά γέλια κι' όλοι τή

άνορθόγραφο λέγει. Σα να βιάστηκε ο κ. καθηγητής, και
τό κακό είναι πού τώρα θα έπιμένει όλη του τή ζωή πως
τό δι έννοει διά.

Στό ίδιο του βιβλίο σ. 72 ρωτά, ή θα τολμήσουμε να
πούμε ή άπανωσιά τού τριγώνου. Όχι, δε θα τολμή-
σουμε τέτιο πράμα για διό λόγους

1ο γιατί τού προπαροξύτονα ισοσύλλαβα ουδέτερα μένουν
προπαροξύτονα και στη γενική, ώστε εμείς θα λέμε τρι-
γώνου, άφίνοντας τού τριγώνου στους σολαικούς

2ο γιατί, όπως θάν τόν πληροφρήσει ο άδερφός του, τού
τριγώνα δέν έχουν άπανωσιά ή έπιφανεια, έξόν άν έν-
νοεί τού Ζαχαράτου τού τριγώνα. (Πρέπει να είναι φρι-
χτά άστοχαιώτος).

Στό ίδιο μέρος ρωτά, ή θα τολμήσουμε και να πούμε
ή άπανωσιά της σελήνης, της γής. Άρτό δείχνει πως
μιλεί για πράματα πού δε διάβασε (σύμφωνα μέ δικό του
πιστημονικό τρόπο), επειδή ίσα ίσα στο φεγγαρι, στη γή
κτλ. έφαρμωσε ο Πάλλης τόν όρο άπανωσιά.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

(Δημοσιεύθηκε οτά τελευταία «Παναθή-
ναϊα», έτος Ζ. τεύχος 147 σελίδα 98)

Φίλε κ. Μιχαηλίδη,

Καλοζωγραφίζοντας τόν Καρκαβίτσα στο τελευ-
ταίο φύλλο των «Παναθηναϊών» ο Ξενοπούλος άνα-
φέρει κάποιον λόγο μου σε χρόνια περασμένα για κεί-
νον. Ο Καρκαβίτσα, είπα, αδέν ξέρει να σύρη τού
χορό των ιδεών. Ο λόγος μου αυτός, βγαλμένος,
άν καλά θυμάμαι τώρα, σε στιγμή μιάς άμυντικής
δρμής άπό ένα πόλεμο άδικο, καθώς νομίζω, και
κάπως μέ πρόχειρα όπλα, όσον κι άν είταν ή άφορ-
μή του ευγενική' ο λόγος μου αυτός, καθώς τόν άνα-
φέρει ο Ξενοπούλος άπομονώνοντας κι άποχωρίζοντας
άπό τού άλλο του κορμι τού άχώριστο, δέν έχει τόν
τόπο του, και σχεδόν δε δίνει να καταλάβη τού
άναγνώστη τί έννοούσα μέ αυτόν. Κάθε λόγος τέ-
τοιος είναι άν τήν εικόνα πού θέλει να τή βλέπει
μέ τήν ταιριαστή κορνίζα της και μέ τού φως πού
της πρίτει' αλλοιώτικα τήν εικόνα τήν άδικεις και
τή χάνεις.

Τεχνίτης πού στοχάζεται, και πού πλάθει τού
στοχασμό, άν τόν Καρκαβίτσα, πως μπορεί να μην
είναι άνθρωπος της Ιδέας! Πως μπορεί να μην ξέρη
πως ασέρνεται ο χορός των ιδεών' αυτός πού σύνθεσε
τού «Ζητιάνου», και πού πέταξε τόν 'Αρχαιολόγον»,
τού έργο πού φάνηκε, — καθώς άλλοτε τού διαλάθησα
σε μιάν όμιλία μου — ασάν έπική σάτυρα της παρα-

μιμηθήκανε στην κάμαρα. Μόνο ή Μαρία δέν έλ-
λαξε πρόσωπο, και τού χείλια της πήρανε μιά εκ-
φραση άυστηρή' σήκωσε τού μάτια πού τού κρατάε
χαμηλωμένα, και ρήχνοντας μιά ματιά σοβαρή στο
Βερετιέφ.

— Είναι πολύ τιμητικό, ειπε, να κάνη κανείς
τού μπουφόνου.

Άμέσως ο Βερετιέφ πήρε τού χείρια του άπό τού
γυαλί, γύρισε ξαφνικά, και άν είκαμε δύο τρία βή-
ματα στην κάμαρα βγήκε στην ταρατσα κι' άπό κεί
στον κήπο πού είτανε τέλεια σκοτεινωμένος.

— Τί διασκεδαστικός άνθρωπος ο Πέτρος Άλί-
ξιεβιτς, φώναξε ο Γέορκ Καπίτονιτς χωρίς ν' άφι-
ση τού χαρτιά. Πρέπει να κάνω νάν τότε γνωρίση και
ή Ματρώνα Μαρκόβνα.

Η Ναντίζντα σηκώθηκε και ζυγώνοντας τή Μα-
ρία : Τ' είπες στον άδερφό μου; ρώτησε.

— Τίποτα, άποκρίθηκε ή Μαρία.

— Πως τίποτα, είν' αδύνατο, έλα.

Και περνώντας τού χέρι κάτω άπό της φιλε-
νάδας της τήν έσήκωσε και τήν τραβήξε μέσα στον
κήπο. Ο Άστακόφ τις άκλούθησε μέ τού μάτια
ξαφνιασμένος, κι' είκαμε νακουστεί ένα χούμ, άπο-
δοκιμαστικό. Μα άν κανένας δέν πρόσεξε στην κα-

στρατημένης ρωμισόνης και μαζί σαν έλπιδοφόρο
τραγουδι της ελληνικής ψυχής;

Μα τάχα είταν έτσι όπως όπως ριμμένος ο λόγος
μου; Δε θέλω να τόν ξαναπροσέξω, δε θέλω να τόν
ξαναθυμηθώ, και δε φροντίζω πιά' μπορεί και οτά
ζήτημα τότε να είμουν έγώ πού πολύ στο άδικο, πε-
ρισσότερο στο δικιο εκείνος. Μου φαίνεται πως μέ τού
χορό των ιδεών ήθελα να σημειώσω κάποιες ιδέες ξε-
χωριστής τάξης, ξένης για τόν Καρκαβίτσα. πού
είναι μαζί κάτι πού λίγο, μα και πού πολύ άπό της
τάξης αυτής τούς πολίτες: ποιητής.

Ο Ξενοπούλος μας λέει ακόμα για τόν Καρκα-
βίτσα : α' Ένώ ή γλώσσα του δλονέν γίνεται δημο-
τικωτέρα, δέν χωνεύει τόν κ. Ψυχάρη και τούς Ψυ-
χαριστάς κτλ. Δέν χωνεύει τάχα και τόν έαυτό
του ο Καρκαβίτσα; Γιατί και τί άλλο τάχα είναι
στην ουσία του, αυτός ο Ψυχαριστός, άμα στοχα-
στής, όρθά, τόν Ψυχάρη, σαν κορυφαίο αντιπρόσωπο
μιάς ιδέας, κι όχι ού βουλευτή πού μοιράζει ρουσφέ-
τια, και τί άλλο είναι αυτός ο ψυχαριστός, παρ' να
γράφη, και ή γλώσσα του δλονέν να γίνεται δημο-
τικωτέρα; Μα δέν είναι δημοτική ή γλώσσα πού
γράφη ο Ψυχάρης; Μπορεί και να μην είναι συμ-
φωνα μέ τού νόημα πού δίνεις της λέξης «δημοτική»,
ο Ψυχάρης γράφη και και δε γράφη τή δημοτική.
Άπαράλλαχτα μπορεί να πούμε για τού Δάντη και
για τού Μιστρέλ πως γράφουν και δε γράφουν τή δη-
μοτική. Θρίαμβος τού Ψυχάρη είναι, και πιστεύω
πως τίποτε άλλο δε θα ποθή τόσο άν και τούτο:
«Να γράφουμε και ή γλώσσα μας να γίνεται δλο-
νέν δημοτικωτέρα». Άν τότε διαλαλούμε ή άν δέν
τόν αναγνωρίζουμε, άν τόν προσκυνάμε ή άν τότε
σκυλοβρίζουμε, αυτά καταντάν να μην έχουνε σημασία.
Ξέρουμε άπό τήν Ιστορία πως καμιά φορά τούτο
είναι τού μεγαλειο ενός ανθρώπου να τόν άρνούμα-
στε, να τόν άπκηρύττουμε, και να πατάμε στο δρό-
μο πού πάτησε. Τόν Ευριπίδη τί μεγάλος πού είτανε
τόνε δείχνει πού πολύ ο Άριστοφάνης τόν έδερνε μέ
τή σάτυρα του, όμως άεχρήτο αυτού τού στόματος
τού στρογγύλω.»

Με τούς εγκάρδιους χαιρετισμούς μου

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Σημ. τού «Νουμά»

Κάτου άπό τού γράμμα τού Παλαμά κρεμείται έτσι:
ούρίτσα μιά σημειοσολογία τού κ. Μιχαηλίδη, μα-
θή, για τόν Ψυχάρη πού αδέν ξέρει ή δε θέλει να γράφη
'Ελληνικά» (ο κ. Μιχαηλίδης τού λέει αυτό), και πού ο
κ. Μιχαηλίδης τονε σέβεται ως σύμβολο μόνα κτλ. Δέν
ξέρουμε άν είταν καμιά άνάχη τού γράμμα τού Παλαμά
νάχη κι ούρίτσα, μα όστόσο κρινουμε καλό να παρατη-
ρήσουμε στον κ. Μιχαηλίδη, μέ όλο τόν προεσμένο σε-
βασμο, πως μπορούσε ναρίσει άπειράχτα τού γράμμα τού
Παλαμά και να μας πεί σ' άλλη σελίδα τού περιοδικού
του τις σφές του παρατήρησες κι' επιούλαξες.

κή του όρεξη ζύγωσε στο τραπέζι και κοιτάζε τού
παιχνίδι μέ σάστη σοβαρή κι' άξίοπρεπη, περισότε-
ρο άπό τή συνειθισμένη του. Οί δύο φιλενάδες δε
γυρίσανε παρ' ύστερα άπό μιά ώρα Ο Βερετιέφ
τις άκλούθη με συλλογισμένη όψη.

— Τί όμορφη νύχτα, φώναξε ή Ναντίζντα μπαί-
νοντας. Τί όμορφα πού είναι μέσα στον κήπο.

— Α, ναι αλήθεια, ειπε ο Άστακόφ ζυγώνον-
τας τή Μαρία, μέ τού μεγάλο του δάχτυλο χωμένο
στο άνοιγμα τού γελέκου του—Είσαστε σεις πού εί-
δα χτές μέσα στον κήπο, τή νύχτα;

Η Μαρία τόν κοιτάζε οτά μάτια, κι' ο Βερε-
τιέφ σούφρωσε τού φρύδια μέ τρόπο οά να ρώταε
τή Μαρία και τόν Άστακόφ.

— Μου φάνηκε πως άκουσα ναπαγγέλνεται τόν
Άντζαρ, ξανάειπε κείνος.

— Είμουνά έγώ ναι, μόνο δέν άπάγγελα, για-
τι ποτέ δέν άπαγγέλνω.

— Μα ώστόσο, δεσπαινίδα....

— Άπατηθήκατε, ειπε ψυχρά κι' άπότομα κείνη.

— Ποιό είναι αυτό τού ποιήμα; ειπε διακοφτοντας
ή Ναντίζντα πού φαινότανε συγκινημένη.

— Αυτός ο Άντζαρ είναι ένα δέντρο φαρμακερό;

— Ναι, ειπε ο Άστακόφ.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΣ

Μου πάνε μερικοί φίλοι πώς εΐτανε πατριώτης μου, πώς πέρασε ὁ δύστυχος τὰ περισσότερα τῆς ζωῆς του χρόνια στὰ ξένα καὶ πὼς τώρα γυρνοῦσε πίσω στὸ νητάκι μας. Εὐτὺς γεννήθηκε μέσα μου κάποια περιέργεια γι' αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο. "Ἦθελα σάνει καὶ κλά νά τονε γνωρίσω. Κι μιὰ Κυριακὴ, σάν τὸν εἶδα νὰ περπατῆ μονάχος στὴν προκουμαία τῆς Σμύρνης, δὲν εἶδιστασα νά τον σιώσω, νά του πῶ ποῖος εἶμαι καὶ νά τον ἀρωτήσω πὼς ἔτυχε νά μείνη τόσο καιρὸ στὴν κρύα ξενιτιά. Μοῦ πρότεινε νά καθίσουμε ἔξω ἀπὸ κανένα καφενεῖο γιὰ νά τα ποῦμε. Καθίσκαμε. Εἴταν πρῶτὴ ἀκόμα.

Στὴν ἀρχὴ τὸν κοίταξα κλά-καλά ἀπὸ τὴν κορφή ὡς τὰ πόδια. Θὰ εἴταν ἀπάνω κάτω σαρανταπέντε χρονῶν, λιγνός, μ' ἓνα πρόσωπο εὐγενικό, μὲ μεγάλα καστανὰ μάτια καὶ μὲ κττάμαυρο μουστάκι. Κι' ἄρχισα ἔπειτα νά του ζητῶ πληροφορίες διαφορὲς ἀπὸ τὴ ζωὴ του.

«Πρέπει νά σου πῶ τὴν ἱστορία ὅλη τῆς ζωῆς μου» εἶπε κι' ἄρχισε ἀμέσως τὴ δῆγηση.

«Ἐἶδα κ' ἐγὼ, φίλε μου, τὸ φῶς κι' ἔνοιωσα τὴ ζωὴ στὸ ἴδιο μὲ σὲ νησάκι. Μικρὸς εἶμαιν ὄρφανός ἀπὸ πατέρα. Τὰ πρῶτα γράμματα τῶμαθα ἀπὸ κάποιον παπᾶ. Δεκαπέντε χρονῶν βγήκα ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ ρίχτηκα μέσα στὸ καράβι. Ἀπὸ μικρὸ —εἶν' ἀλήθεια μ' εὐχαριστοῦσε ἡ θάλασσα. "Ἦθελα ἡ ζωὴ μου ὅλη νὰ ξεφυλλιστῆ ἀπάνω στὴν κουβέρτα τοῦ καραβιοῦ, κάτω ἀπὸ τὴ σκιά πού ρίχνουν οἱ σταυρώσεις τῶν σκοινιῶν καὶ τῶν παννιῶν. Οἱ ἀνέμοι κ' οἱ φουρτούνες πού σ' ἄλλους προξενοῦν φόβους, στὴ δική μου τὴν ψυχὴ χάριζαν κἄτι σὰ μῆθης ναρούσιματὰ γλυκά. "Ἦμιον —ἐλεγχν ὅλοι— γεννημένος γιὰ ναύτης. Μὰ μὴπως δὲ κι' ὁ πατέρας μου κι' ὁ παππούς μου κι' ὁ πρόπαππός μου δὲν εἴταν θαλασσινοί; Τέλος πάντων ἔκαμα πολλά ταξίδια κ' εἶδα πολιτείες. Τὸ καλοκαίρι στὴ θάλασσα, τὸ χειμῶνα στὴ γλυκειὰ πατρίδα. Τί ὁμορφὴ λές αὐτὴ τοῦ ναύτη τοῦ νησιῦ μας ἡ ζωὴ; Νὰ ταξιδεύη κανένας, νὰ θαλασσομαχη, νὰ μαλλῶνῃ μὲ τὴν ὀργὴ τῆς προβέντζας καὶ μὲ τῆς τραμουντάνας τὴ μάνητα ὀχτῶ-ἔνια μῆνες τὸ χρόνο, καὶ νὰ μείνη τρεῖς-τέσσαρῃς μῆνες νὰ ζεσταίνεται μέσα στοῦ σπιτιοῦ του τὴ γαλήνη κοντὰ στὰ γαπημένα πλά-

— "ὦ, ὅπως ἡ ντάτουρας... θυμάσαι, Μάσσα, πόσο οἱ ντάτουρας εἶναι ὁμορφοὶ στὸ μπαλκόνι μας, στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ μὲ τὰ μακρὰ τους ἄσπρα φύλλα, καὶ τί μουροδιὰ ξεχύνουνε γλυκειὰ, διαπεραστικὴ κι' ἄπιστη...

— "Ἄπιστη μουροδιὰ εἶπατε, δεσποινίδα;
— Ναι, ἄπιστη. Γιατί ξεκονιάζασατε; Λένε πὼς εἶναι ἐπικίνδυνη, κι' ὡστόσο σὰς τραβάει. Γιατί ὅ,τι εἶναι κακὸ τραβάει καὶ ξεγελάει; γιατί τὸ κακὸ μπορεῖ νάχη καλωσύνη;

— "ὦ! ὦ, πέσαμε σ' ἀφαιρεμένες φιλοσοφίας, εἶπε ὁ Βερετιέφφ.

— Ὁ κύριος ἔχει δίκιο, εἶπε ὁ Ἀστακόφφ τὸ γυρίζετε τὸ ζήτημα. Θέλω νά εἰπῶ πὼς ἀπάγγειλα χτῆς στὴ Μαρία Παυλοβνα στίχους πού τῆς κάμανε ἐντύπωση, καὶ μιὰ ἐντύπωση... μὲλε πού εἶπε μίνα...

— Ἐμπρός, εἶπε ἡ Ναντέζντα γιὰ νὰ τελειώσῃ, ἀπάγγειλτε τους ἀκόμα μιὰ φράσ.

Ὁ Ἀστακόφφ πῆρε στάση κι' ἀπάγγειλε τὸ ποίημα τοῦ Πούσκιν.

— Πολὺ ἐμφατικό, εἶπε ὁ Βερετιέφφ χωρὶς νὰν τὸ θέλει.

— Βρίσκεται τὸ ποίημα αὐτὸ πολὺ ἐμφατικό;

ματα πού. μ' ὅλη τὴν ψυχὴ του λατρεῖ καὶ πού μαζὶ μ' αὐτὰ θὰ γιορτάσῃ χαρούμενος τὶς ὄνειρέμενες τοῦ χειμῶνα σκῆλες. πούνη στεφανωμένες μὲ τόσα ὠραῖα κι' ἀξέχαστα ἔθιμα!

Εἶχαν περάσει τέσσαρα χρόνια ἀπ' τὸ πρῶτο παρακάρισμά μου μὲ καράβι. Εἴταν χειμῶνας βρισκόμουν στὸ νησί καὶ ξεχειμώνιαζα κοντὰ στὴ μανουῖλα μου. Μιὰ Κυριακὴ —ἀχ! πὼς νὰ κάνω νὰ ξεχάσω αὐτὴ τὴν ἱστορία;— ἤρθ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ στὸ σπίτι, πῆρα ἓνα καθίσμα, κάθισα κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ σургιανοῦσα τὸ λιμάνι μας πού εἴταν γεμάτο ἀπὸ καράβια. Ἡμέρα, ἄν καὶ Γενάρη ἡμέρα, ἠλιόλουστη. Κ' ἔβλεπα ἀχόρταγα τόμορφο πανόραμα πού ξετυλιγότανε μπροστὰ μου. Φαντάζεσαι τί χάρη εἶχε τὸ μοναδικὸ κῆνο σύμπλεγμα τῶν καταρτιῶν, σημαῶν, σκοινιῶν κκι ζαρτιῶν μέσα στὴν πλημμύρα τοῦ χαϊδευτικοῦ φωσιοῦ τοῦ ἡλίου. Ἀξάφνου ἡ ματιὰ μου ἔπεσε στὸ παράθυρο ἑνὸς γειτονικοῦ σπιτιοῦ. Ἐκεῖ καθότανε δειλὰ καὶ συνεσταλμένα ἓνα οὐράνιο πλασματάκι, μιὰ χιλιόμορφη μορφὴ δεκοχτῶ ἀπάνω-κάτω χρόνω. Δὲν τὴν ἤξερα, γιατί δὲν εἶχε ἀνατραφῆ στὴ γειτονιά μας· μεγάλωσε στὸ παλιὸ τους τὸ σπίτι. "Αχ! γιατί νά την θυμοῦμαι ἀκόμη;... "Ὅταν, φίλε μου, τὰ γεμάτα πάθος καὶ ζωὴ γαλανὰ μάτια τῆς ἀντίκρυσαν τὰ δικὰ μου, ἔνοιωσα τὸ κορμί μου νὰ σπαρταρᾷ ἀπὸ κάποια ἠδονικὴ φρικίαση. Ἡ ἀχάριστη κόρη!... "Ὅχι, δὲν εἶναι αὐτὴ ἀχάριστη· ἀχάριστος καὶ σκληρὸς εἶναι ὁ κόσμος... Ἐκάηκαν τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου... Πέρασαν τόσα χρόνια, μὰ ὁ πόνος μου εἶναι φρέσκος ἀκόμα... "Ὅχι, ὄχι, δὲ θὰ ξεχάσω ποτὲ αὐτὴ τὴν ἱστορία».

Στάθηκε ἐδῶ, καὶ καμῶθηκε πὼς θὰ σκύβῃ νὰ παρῆ ἓνα μολυβάκι πού τοῦπισε ἀπὸ τὸ χέρι. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ἤθελε νά μου κρύψῃ κάποιο δάκρυ πού θλόωσε τὰ μεγάλα καστανὰ του μάτια.

«Μὰ κ' ἐκεῖνη, ξεκολοῦθησε σὲ λιγάκι, φάνηκε πὼς κἄτι πολὺ σοβαρὸ ἔπαθε, ὅταν ἀντίκρυσε τὴν ἐδικὴ μου ματιὰ. Μὲ θωροῦσε πολὺ ὦρα, ὕστερα μοῦ χαμογέλασε ἀγγελικὰ κι' ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὸ παράθυρο. Τέλειωσε. Ἡ κοσμοπόστρα ἀγάπη ράντισε τὰ πιδὸ γητεμένα τῆς μῦρα, τὰ φίλτρα τῆς, στὶς ψυχές μας. Κι' ἀπὸ τότε ζούσαμε μὲ ματιές γλυκειές. Ὁ κόσμος ὅλος θαρρούσαμε πὼς εἴταν δικός μας. Γιὰ μᾶς λές κ' ἐξημέρωνε καὶ βράδιαζε. "Ἐτσι, μὲ τόσα θεόγλυκα ὄνειρα, περνοῦσε ὁ καιρός. "ὦ! δὲν ὑπάρχει ἄλλο πρᾶγμα, φίλε μου, πικρό-

ρώτησε ὁ Ἀστακόφφ.

— "Ὅχι τὸ ποίημα. Συμπαθάτε με, μὰ μοῦ φαίνεται πὼς δὲν ἀπάγγειλατε μ' ἀρκετὴ ἀπλότητα. Οἱ στίχοι λένε ἀρκετὰ μονάχοι τους. Δὲ λέω, μπορεῖ καὶ νὰ γελιέμαι...

— "Ὅχι, δὲ γελιέσαι ποτέ, διέκοψε ἡ Ναντέζντα.

— "ὦ, τὸ ξέρομε, εἶπε ὁ Βερετιέφφ, εἶμαι στὰ μάτια σου καμὰ μεγαλοφροῖα, γις μὰτος ἀπὸ προτερήματα πού τὰ ξέρω ὅλα καὶ μπορῶ ὅλα νὰν τὰ κάμω. Κατὰ δύστυχία ἡ τεμπελιά μου... ἀντιστέκεται, δὲν εἶναι ἀλήθεια;

— Ἐἶρω κῆνο πού ξέρω, εἶπε ἡ Ναντέζντα, σηκώνοντας τὸ κεφάλι.

— Κατὰ μίνα, εἶπε ὁ Ἀστακόφφ, δὲν τὸ φιλονικῶ, μπορεῖ νὰ ξέρτε καλύτερα ἀπὸ μίνα· δὲν εἶναι τῆς δουλειᾶς μου.

— Σὰς παρακαλῶ νά μὲ συμπαθάτε, εἶπε ὁ Βερετιέφφ μὲ κίνημα ἀνυπομονησιας.

Τούτῃ τῇ στιγμῇ τὸ παιγνίδι τέλειωσε: "Α, καὶ Βλαδίμηρε Σέργκιεβιτς, εἶπε ὁ Ἰπατόφφ σηκώναμενος, ἓνας ἀπὸ τοὺς γειτόνους μας πολὺ ἄξιος καὶ λαμπρὸς ἄνθρωπος, μοῦ εἶπε νὰ σὰς παρακαλέσω νὰν τοῦ κάνετε τὴν τιμὴ νὰ πάτε στὸ χορὸ του. Λέω χορὸ. Εἶναι δηλαδὴ μιὰ χορευτικὴ βραδεία,

τερο ἀπὸ τὴν ἐνθύμηση μιᾶς εὐτυχίας σβυσμένης!...

"Ἄκουε. Πέρασαμε δυὸ μῆνες ἔξωχα, ἀγαπημένα, ζηλευτά. Κανένας δὲν ἤξερε τὸ κρύφιο μυστικὸ μας. Τὴ λμνη τῆς χαρᾶς μας δὲν ἐρρυτίδανε οὔτε τὸ παραμικρὸ κυματάκι. Μὰ μὲ πόσῃ ἀπονιά ἐρχεται πάντα ὁ καιρός νὰ μαράνη τῆς εὐτυχίας μας τὰ ρόδα! "Ἐνα βράδου—δίσεχτο βράδου!—τραβοῦσα ἀπ' τὸ γυαλὸ γιὰ τὸ σπιτάκι μου. Ἐκεῖνη—Χρύσω τὴνε λέγανε—στεκότανε στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τῆς. "Ἄμα μὲ εἶδε νὰ περνώ μ' εἰσώωσε καὶ μ' ἓνα τεχνικὸ κίνημα μούβαλε στὸ χέρι ἓνα γραμμικάκι. Τὸ διάβασα ὅταν ἔφτασα στὸ σπίτι μου. Νά τί ἔγραφε: τὸ θυμοῦμαι ἀκόμη ἀπ' ὄζω. ἌΝικολάκη μου, δὲν ξέρεις τί ὑποφέρω. Πρόκειται νὰ μ' ἀρραβωνιάσουν. Ὁ Θεὸς νὰ μὴν το δώσῃ. Εἶμαι καταλυπημένη. "Αχ! τί νὰ κάνω; "Ἄν ἐγὼ ἀρραβωνιαστῶ μ' ἄλλον, σὺ τί θὰ γίνης; Μὰ μπορῶ καὶ ν' ἀντισταθῶ ἢ νὰ πῶ ἓνα λόγο; Τὰ ξέρεις τὰ ἔθιμά μας τὰ καταραμένα. Μόλις τὸ διάβασα, φίλε μου, ἔνοιωσα νά μου σκεπάζῃ τὰ μάτια ἓνα σκοτάδι, καὶ νὰ μου τρώῃ τὴν καρδιά ἓνας βαθὺς πόνος. Ὅλη κείνη τὴ νύχτα κυλιόμουν ἀγρυπνος στὸ κρεβάτι μου. Τὸ πρῶτ' ἄμα μὲ εἶδε ἡ μανουῖλα μου ἡ φτωχὴ,— ἡ μάννα μου πού δὲν εἶχε ἄλλο τίποτα στὸν κόσμο ἀπὸ μίνα,—κατακίτρινο, μ' ἐρωτοῦσε ἀνήσυχη ἂν εἶμιον ἀνήμπορος. Τῆς εἶπα πὼς εἶχα μιὰ μικρὴ ἀδιαθεσία. Ὑστερα νύθθηκα καὶ κατέβηκα στὴν ἀγορὰ. Ἐκεῖ—ὠμίμενα—ἔμαθα πὼς ἀρραβωνιάσαν τὴ Χρύσω οἱ γονιοὶ τῆς μὲ κάποιον καπετανόπουλο. Ἐτρέξα στὸ σπίτι: εὐτὺς λυσασμένος. Βλαστημώντας τὴν κοινωνία καὶ τοὺς ἀνόητους νόμους τῆς πῆρα, χωρὶς τὴ θέληση τῆς μάννας μου, τὰ ρούχα μου κ' ἔφυγα στὴ Σμύρνη χωρὶς, ἀπ' τὸ θυμό μου, νὰ τῆς φιλήσω τὸ χέρι. Ἀπὸ κεί πῆγα στὴν Ἀμερική, ὅπου ἔκανα τὸ ναύτη παραπάνω ἀπὸ εικοσιπέντε χρόνια. Εἶναι σωστὸ πὼς συχνὰ τῆς ἔγραφα τῆς μητέρα μου καὶ συχνὰ τῆς ἔστελνα χρηματάκια. Μὰ κ' ἐκεῖνη μούγραφε ταχτικώτατα. Τὰ γράμματά τῆς ἐκεῖνα! Μὲ πόσα δάκρυα εἴτανε περεχυμένα! Μούγραφε πάντα καὶ μούγραφε νὰ γυρίσω πίσω στὸ νησάκι μας, νὰ με δῆ. Νά σου πῶ, θὰ τόκανα· μὰ κάποια δύναμη ἀνυπόταχτη μούφραξε τὸ δρόμο. Πρὶν ὅμως ἀπὸ δυὸ μῆνες ἔμαθα πὼς ἀπ' τὴν ξενιτιά μου ἡ ἄμοιρη μου μάννα πέθανε. Περιέργο! Ἀπὸ τότες ἡ φόνισσα κείνη δύναμη χάθηκε ἀπὸ μπρός μου.... Ἀλλοίμονο! Ἀθελά μου φάνηκα κακός κι' ἀχάριστος στὴ μάννα μου. "Α-

χωρὶς ταιριμίονες. Θ' ἀρχότανε νὰ σὰς προσκαλέσῃ ὁ ἴδιος, μὰ φοβήθηκε μὴ καὶ σὰς ἀνησυχίσῃ.

— Συμπαθάτε με, ἀποκριθῆκε ὁ Ἀστακόφφ, πρέπει νὰ γυρίσω σπίτι μου.

Τί πιστεύετε τάχα; αὔριο θὰ δοθῆ ὁ χορὸς γιὰ τὴ γιορτὴ του. Ὅταν τοῦ κάμετε τὴν εὐχαρίστηση! Καὶ δὲν εἶναι παρὰ δέκα βέρτσια ἀπὸ δῶ. "Α θέλτε πάμε μαζί.

— Καὶ μπορεῖτε, διέκοψε ἡ Ναντέζντα, νὰ μ' ἀγγαζάρετε ἀπὸ τώρα γιὰ τὶς καντρίλιες. Οἱ ἄλλοι χοροὶ εἶναι: τώρα πιασμένοι.

— Εἴσατε πολὺ καλοί. Καὶ γιὰ τὴ μαζούρα εἴσατε ἀγγαζαρισμένη;

— Ναι...ὄχι, ὄχι. Εἶμαι λεύτερη.

— Τέλος θάχω τὴν τιμὴ...

— Ὅτὰ πάτε λοιπὸν στὸ χορὸ· πολὺ καλὰ, μ' εὐχαρίστηση.

— Μπράβο, φώναξε ὁ Ἰπατόφφ, ὁ Ἀκελίνας θὰ καταμαγευτῆ· φώναξε λοιπὸν μπράβο, Μποντριακόφφ!

Ἡ ψυχὴ τῆς τσέπης θέλησε ὅπως πάντα νὰ ποικιθῆ σιωπηλά, μὰ πίστεψε καλὸ πὼς ἔπρεπε νὰ κουστῆ ἓνα μπράβο κούφιο καὶ φλεματικό.

Θελά της κ' ή Χρύσω φάνηκε σε μένα Ξπιστή γιατί ξέρεις πώς στον τόπο μας για τέτοια ζητήματα το κορίτσι μήτε να πη τίποτα μπορεί μήτε να κάνει.....»

— Καί τώρα πώς, λένε, για την πατρίδα.

— Ναι, φίλε μου, τώρα πάω στο νησάκι μου να χύσω ένα δάκρυ μετάνοιας στον τάφο της μανούλας μου κ' ένα δάκρυ συχώρεσης στα χαλάσματα του βωμού της πρώτης μου αγάπης.

Καστελλόριζο.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΘΛΙΜΕΝΗ ΑΓΑΠΗ

(Βλάχικο)

Το βράδι με βαθήνοια τραγουδάς ή καρδιά σου και τόσο το τραγούδι της είτανε πικραμένο, που ξύπνησαν τα λουλούδα θλιμένα για να πούνε: Πιά είν' ή δύστυχη καρδιά που τραγουδά το βράδι ;

Ότα χαλνάνει μια φωνιά την κλαίει ή αγέρας και τα πουλάκια λέγουνε στον ήλιο που θα δώσει : Όμορφα τραγουδήσαμε τις λαμπρές σου άχτίδες.

Άπο έρωτα πολύ ποφέρει ή καρδιά μου.

Μέσ' στα πράσινα τα στάρια ήρθε μία κοπελιά και σαν μείδε πλικιάρει μούπε πώς θα μου μιλήσει λόγια, λόγια τρυφερά που θενά 'ναι όλο γλύκα, όλο χάρη, όλο γητειά. Καί μου είπε μέσ' στα στάρια, μέσ' στα βόδα τα πολλά: Πώς θάναι το μνημούρι μου, πιά άνθια θα φυτρώσουν άπάνωθι σάφτό.

Τί θα ειπεί ή τάφος μου βλέποντας πώς πεθαίνω με τόση έφχαριστήση !

Θέλω βαθής νάναι άρτός, βαθής να μίν άκούω πιά την άσκημη καλιά σου, μήτε κείνα που ή άνεμος στα λουλουδάκια λείει, μήτε του παραθύρου σου το χτύπο να άκούω πότα φυσάει με όρμη, τάνοίγει ή αγέρας.

Το βράδι με βαθήνοια τραγουδάς ή καρδιά σου και τόσο το τραγούδι της είτανε πικραμένο, που ξύπνησαν να λουλούδα θλιμένα για να πούνε : Πιά είν' ή δύστυχη καρδιά που τραγουδά το βράδι ;

Νοέβρης, 1906

Μεταφρ. Ν. Α. ΖΑΧΑΡΙΑ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10. — Για το Έξωτερικό φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στα κιάκια της Πλατείας Συντάγματος, Όμόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδόδρομου, (Όφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), στο καπνοπωλείο Μανολακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξάρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Έστία» Γ. Κολάρου και Σακέτου [όδος Σταδίου, άντικρύ στη Βουλή]. Στο Βόλο, βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συντρομή πλερώνεται μπριστά κ' είναι ένός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

της Βουλής ο κ. Λεβίδης ! Ένα γραμματάκι που δημοσιεύεται στη στήλη της «Κοινής Γνώμης» μās γλυτώνει από τον κόπο να χαρακτηρίσουμε με περισσότερα λόγια μια τέτια περίφημη και πετυχημένη έκλογή. Της άξιζε σι' αλήθεια της Βουλής μας ο Λεβίδης για πρόεδρος και τάξιζε και του Λεβίδη το προεδρηλίκι. Ό μεγαλύτερος κοινοβουλευτικός φαπλατιάς, ό αντιβασιλικώτατος, όα βρίσκεται έξω από την έξουσία, και βασιλικώτατος διαν άρπάξει κανένα ύπουργείο, ό κρατώντας σιό ένα του χέρι την κόκκινη σκούφια του Ροβεσπιέρου και σι' άλλο το κουδουνάτο σκουφάκι του Ριγγολέτου, ό περίφημος και τρουμερός κ. Λεβίδης έπρεπε νάνεβει τόσο ψηλά για να μās πείσει πώς σιό πολιτικό χωράφι μας ή καλύτεργεια της δημοκρατίας πιτυχάνει τρομαχτικά. Οι πολιτικοί μας, άνάγκη νάν το μολογή-

σουμε, αγωνίζονται όχι πιά να ίσοπεδώουν αλλά να κουρελιάζουν όλα τάξιώματα. Το άξιωμα του προέδρου της Βουλής, άν και πέρασε απ' αυτό ο κ. Μπουφίδης και μερικοί άλλοι, κάπως βασιλιότανε ακόμα. Νά όμως σήμερα που ή Βουλή μας, εκλέγοντας τον κ. Λεβίδη για πρόεδρό της, έρχεται νάν το ρήξει όπωσδήποτε κι αυτό το άξιωμα και νάν το φέρει σιην ίδια κατανιά με τάλλα. Άξιζει να χολοσκάνουμε γι' αυτό ή νάν την εύχαριστήσουμε ;

ΣΥΦΩΝΗΣΕ

ο κ. Λεμοάν με τον κ. Ζωχιό σιην άρώστεια του κ. Πεσματζόγλου ή όχι ; Έδωκε ο κ. Λεμοάν συνέντευξη σις φημερίδες ή δέν έδωκε ; Μίλησε ο κ. Λεμοάν για τους γιατρούς της Άθήνας ή δέ μίλησε ; Διάταξε ο κ. Λεμοάν να φάει μακαρόνια και ψητό της σούβλας ο κ. Πεσματζόγλου ή όχι ; Βρήκε ο κ. Λεμοάν δξεία τη λευχαιμία του κ. Πεσματζόγλου ή χρονία ;

Νά τά σπουδαία ζητήματα που βάλθηκε να λύσει ή Αθηναίτικος τύπος από τη στιγμή που πάτησε ή χριστιανός αυτός το πόδι του σιην Άθήνα ίσαμε τη στιγμή που γράφουμε τις άράδες αυτές. Γραφτήκανε άρθρα πάνω σ' άρθρα, δημοσιευτήκανε άπανωτές διάψευσες (να μια λέξη με χρόνια λευχαιμία !), διαμαρτύρησες, βρισκοπήματα, κι όμως τά σπουδαία αυτά ζητήματα μείνανε σκοτεινά, σκοτεινότατα, και θά μείνουνε σ' αιώνα τον άπαντα. όσο υπάρχουνε Ρωμαίικες φημερίδες, που άδύνκτο να μάθει κανείς απ' αυτές την αλήθεια, άφου όλις τους πάσχουν άγιατρευτη ψευτο-λευχαιμία.

* Ό κ. Λεμοάν άξιζε να πλερώσει γερά νάν του τά μεταφράσουν όλα όσα γραφτήκανε πάνω σ' αυτή την ύπόθεση, για να γελάει σ' όλη του τη ζωή. Έμεις δέ γελάμε γιατί τάχουμε συνηθίσει πιά τά τέτια.

ΚΑΠΙΟΣ

φίλος άπορεί (έτσι τουλάχιστο μες γράφει) με τον κ. Ξερόπουλο που ένω, λείει, τις προάλλες έγραψε σιό «Νουμά» εύχαριστώντας τον Ταγκόπουλο που του διορθώνει τάρθρα του και του τά φέρνει σε κανονική δημοτική, τώρα στα τελευταία «Παναθηναία» καθεται και κοροϊδεύει, γράφοντας για το βιβλίό του κ. Βουτετακη, τη γλώσσα που μεταχειρίζονται οι συνεργάτες του «Νουμά».

Άπορεί ή φίλος, με δέν έχει καθόλου δικιο: έμεις όλ' αυτά τά βρισκουμε φυσικώτατα, άφου κάθε άθραπος έχει το ίλευτερο νάλλαζει γνώμη δυό και

— Τί ιδέα σουρτε, έλεγε μιάν ώρα άργότερα ή Βερετιέφ σιην άδερφή του, καθισμένος σιμά της, σ' ένα μικρό άμάξι με δυό ρόδες που όδήγαε ή ίδιος, να βάλης σιό κεφάλι κείνου του κουτοπερήφανου τη μαζούρα ;

— Είχα το σκοπό μου.

— Έπιτρέπεται νάν τονε μάθω ;

— Είναι μυστικό μου.

— Ό, ώ ! Καί χτύπησε με τη βίτσα τ' άλογο που τέντωνε τ' αυτιά όμπρός σιόν ίσκιό χοντρού κλαδιού που έπεφτε σιό δρόμο, μισοφωτισμένο από το φεγγάρι.

— Καί συ χορεύεις με τη Μάσσα, είπε ή Ναντίζντα.

— Ναι, είπε κείνος άδιάφορα.

— Ναι, ναι, ξανάλεε ή Ναντίζντα με τόνο πειραγμένο: με την αλήθεια, σεις καμπόσοι-καμπόσοι δέν άξιζουτε την αγάπη μιας τίμιας κοπέλας.

— Λές ; και κείνος ή κύριος της Πετρούπολης, σου άξιζει σένα ;

— Περισσότερο από σένα.

— Έλα, έλα, και ή Βερετιέφ πρόσεσε άναστενάζοντας τους στίχους μιας κωμωδίας : «Τί άγχαριά, θε μου, να είσαι άδερφός μιας κόρης της

παντριάς».

— Άλήθεια, σου δίνω πολλά βάρητα. Είσαι συ κállιο που μου τά δίνεις.

— Δέ λέω όχι.

— Δέ σ' το λέω άφορμή για τη Μάσσα.

— Τότες για ποιόνε ;

Το πρόσωπο της Ναντίζντας πήρε έκφραση θλιμμένη.

— Το ξέρεις πολύ καλά, είπε χαμηλώνοντας την φωνή.

— Ά κατάλαβα: μ' άρέσει να πίνω με τους φίλους μου, Ναντίζντα Άλεξέιθνα: κάνω τη mea culpa μου και μ' άρέσει.

— Πάψε, άδερφέ, σε παρακαλώ. Δέν είναι άστεία

— Τάμ ! Τάμ ! πούμ ! πούμ ! μουμουρίσε ή Βερετιέφ άνάμεσα από τά δόντια του.

— Είναι ή χαμός σου, ή καταστροφή σου και συ άστειεύσαι.

— «Ό χωριάτης πάει να σπείρη στάρι, και ή γυναίκα του λείει πώς είναι παπαρούνης» τραγούδησε ή Βερετιέφ με όλόγιομη φωνή, και βάρεσε με τά γκέμια την πλάτη του άλόγου του που ζάτρεξε τρομακίζοντας.

III

Γυρίζοντας σιπί του ή Βερετιέφ δέν έγδύθηκε. Καί δυό ώρες ύστερα που μόλις άρχισε να προβαίνει ή άύγη, βγήκε γλήγορα γλήγορα από το σπιτι του.

Στά μέσα του δρόμου άνάμεσα από την Ίπατόφκα και το ύποστατικό του, σιους όχτους μιζε ρεματιάς βαθειάς, είτανε ένα μικρό δάσο από σιμιμίδες. Τα δεντράκια πύκναναν εκεί σιμαζευτά. Κανένα τσεκούρι δέν άγγιξε: ακόμα το χαριτωμένο τους κορμί. Ένας ίσκιος όχι πυκνός με παντοτεινός έπεφτε από τά φύλλα τους άπάνου σιη χλόη τη λεφτή και δροσερή, σιολισμένη από χρυσοσταλίδες, από άσημένιες καμπανούλες, και τους κόκκινους σταυρούς της άγριογαρουφαλιάς. Ό ήλιος που είτανε σιό βγάλσιμο του γιόμιζε το δάσο από δυνατό φως. Οι χοντρές στάλες της δροσιάς φωτίζονταν έδω κ' εκεί από ένα φως διαβατικό. Όλα άνάπνεαν τη δροσερότη της ζωής και την άγνή μοναξιά και σιγαλιά, που μυστικά ξεχύνουνε οι πρώτες άυγινές σιτιγμές, όταν καθετί είναι τότες τόσο άχτινεδότη και τόσο ήσυχο. Δέν άγροίκαε κανείς παρά τις μαργαριτέμιες κελαιδίσιες τών κορυδαλών που πλανιόντανε σι' άπόμακρα λειβάδια και μέσα σιό δάσο δυό τρία πουλάκια δοκιμάζανε γλήγορα κελαιδή-

KOYBENTEN

ΑΡΝΑ

Στὸν Ταγκόπουλο.

Πύργος παλαικός, με χτισμένα ὡς με τὴ μέση τὰ παρεθύρια, με πολεμοτρόμπες σὲ κάθε του ἐγκωνάρι· στὸ λιανό⁽¹⁾ εἶναι ἀραδιασμένα παλιὰ καὶ σκουριασμένα σύνεργα· φυτάρια, ἀξίνες, αἰνιά, ἀλέτρια. Ὅπου ἡ φωτογωνιά, δλόγουρα ψαθιά στρωμένα μ' ἀντρομίδες. Κάπια τροκάνια κρέμονται καὶ κουδούνια περασμένα σ' ἀγριολήσιες βέργες, καὶ δρεπάνια, βεδούρες, κοφρίνια λυγίσια, καὶ τομάρια ἀπὸ τσακάλια δὺο καρφωμένα ἄπλωτὰ στὸν τοῖχο. Δὺο κασσιέλες με ζουγαριστὰ ἀπάνου ἐλάφια καὶ τράγους. Ἀπάνου τους ἀκουμπισμένα ἕνα χωνί, μιὰ κρισάρα, ἕνα κόσκινο, δὺο κέδρινα κανάτια, ἕνα ρογί τοῦ λαδίου, καὶ σὲ μιὰ ἀγκωνὴ ἕνα σκαφίδι μεγάλο γιὰ τὸ ζύμμα. Στὴ φωτογωνιά κάθεται ὁ γέρος, καὶ ὁ ψηλὸς πλουμιδιασμένος⁽²⁾ λυχνοστάτης στέκει ἀπάνουθι του με κρεμαστὸ στὴν κορφή του τὸ λυχνάρι· καὶ τοῦ φωτίζει τὴν ὄψη. Γέρνει συλλογισμένο τὸ κεφάλι με τὰ κιτρινογαλίστα μαλλιά ποὺ κρέμονται στοὺς ὤμους του δαχτυλιδωτὰ, καὶ τὰ μάτια του ἀσάλευτα τηράζουνε τὴ φωτιά· τὰ γένια του κάτασπρα τρέμουνε σὲ κάθε βαθειά του ἀνάσα, ποὺ ἀνασηκώνονται τὰ δασιά του στήθια, ἀνοιχτὰ καὶ πλατειά. Τὸ κούτελο του σὺν πλάκα πηγαδιῦ φαγωμένη ἀπὸ τὰ σκονιά τοῦ ὕδρου⁽³⁾, φέρνει τὶς ζάρες ὡς με τὰ πυκνὰ του φρύδια, κ' ὡς με τὰ μελίγγια του. Ἀπὸ πάνου του, στὸν τοῖχο κρέμονται ἀραδιαστὰ καρυφύλια, ἀσημοκουμπόρες, μιὰ καρμπίνα, ἕνας μπαλτάς, χαρμπιά με χέρια κοκαλένια, δὺο γιαταγάνια. Στὴν ἄλλη ἄκρη τὸ κονοστάσι. Μιὰ Παναγία καθισμένη σὲ θρόνο βαστάει στὴν ἀγκαλιά της ἕνα παιδί, τὸ Χριστό, με φουσκωμένα μάγουλα καὶ γουρλωτὰ μάτια· κείνη δείχεται σκοτεινὴ καὶ θλιμένη. Ἐνας Ἄη-γιάννης, με τριχούσα⁽⁴⁾ διπλωμένος, ζυπόλυτος, με ἄγρια γένια καὶ μαλλιά σγουρά. Τὸ καντῆλι φωτᾶται θαμπά. Κάτωθε ἀπὸ τὸ κονοστάσι κάθονται

- 1) Εἶδος ταρατσας.
- 2) Κεντητός, ζουγαρισμένος.
- 3) Παίρνω νερό· κουβαλάω νερό.
- 4) Εἶδος καπότης ἀπὸ γιδίσια τρίχα.

οἱ δὺο ἀδερφάδες. Διαφαίνονται οἱ μορφές τους θαμπά, σὺν σκαλισμένες στὴ μακρὴ πλάκα τῆς θλίψης, στὸ μουχρωμένο χάλκωμα. Ἡ Ἀριστούλα σηκώνει τὰ μάτια πρὸς τὸ κονοστάσι δεητικὰ, κ' ἕνα δάκρυ μισοκρέμεται στὶς κώχες τους. Ἡ Ἄρνα τὰ χαμηλώνει ἡσκιωμένα ἀπὸ μετάνοιωση καὶ συμπόνια, καὶ τὰ χεῖλια της γραμμωτὰ καὶ σφιγμένα τὴ δειχνουνε συγκρατημένη ἀπὸ παράπονο. Στὰ χαλκομέλαφα κούτελά τους πέφτουνε τὰ κορακάτα τους μαλλιά, κάτου ἀπὸ τὰ μαύρα γεμενιά τους, τὰ πλουμιστὰ στὶς ἄκρες με περιπλεγμένες βέργες ἀμπελίσιες. Τὰ χέρια πότε κ' ἀργὰ σαλεύουνε νοητὰ. Ἡ Ἄρνα σηκώνεται κ' ἀργὰ βαδίζοντας σὺν ἀπὸ λείψανο, περνάει ἀπὸ τὴ μεσάντρα⁽⁵⁾ στὴν ἄλλη κάμαρα, καὶ τὸ κορμί της φαντάζει κυπαρίσσι μαῦρο στὴ νυχτιά. Ἀπὸ τὴν ἄλλη κάμαρα περνάει στὸ λιανωτὸ βγαίνοντας ἀπὸ τὸ πορτάκι, καὶ κεῖ κάθεται, ὡς τὴ Μοῖρα.

Ὁ γέρος κουνᾶ: θλιβερὰ τὸ κεφάλι του, πικροχαμογελάει καὶ λέει: Ἡ φαντασία μου ἀρμενίζει στὸν εὐτοχο καιρό· κ' ἀγροικῶ στὸ Πύργου τὰ θέμελα στοιχειωμένα μιλήματα καὶ καλέσματα χαρούμενα, σὺν στὸν ὄνειρὰ μου· ἔρχονται τὰ μιλήματα δλόγουρα μου καὶ χαροκοπάνε· καὶ γὼ, σὺν τὸ παραμῦθι, γελῶ καὶ χαϊδεύω ἀραδιαστὰ τὰ κεφάλια τους. Καὶ τὰ ρωτῶ, σὺν στὸν ὄνειρὰ μου: Ποῦ κείτεστε, ποῦ τραβάτε, καὶ τίνα κόσμο κατοικᾶτε, κακόμοιρα κεφάλια; Καὶ κείνα τότες παιζογελῶντας με μού σκούζανε με φωνές χαρούμενες, τάχα, καὶ με κλωθογυρίζουνε με βουή· καὶ τότες, ἔτσι μού φαντάζεται, νὰ λέω μιὰ προσευχὴ στὰ κονίσματα, στὴν Παναγία τοῦ Πύργου μας, καὶ σηκώνουμαι, παγαίνω κάτωθε τους, καὶ λέω: Περικαλῶ τὴ χάρη, περικαλῶ τὴ δυναμὴ σου παντοδύναμε· καλόγνωμη βουλή καὶ τίμια, φώτισέ μας νὰ εἶναι ἡ στρατά μας ἡ φρονιμάδα καὶ ἡ ὀρμήνια⁽⁶⁾. Περικαλῶ καὶ δέουμαι, σκέπο⁽⁷⁾ μας ἄπλωνε τὴ χάρη σου, ὅτι καιρὸς νὰ διώξω ἀπὸ τὸ νοῦ τὸν κόσμο τοῦ χαμοῦ.—Σταματάει, τηράζει τώρα τὴν Ἀριστούλα ποὺ τὸν ἀκούει προσεχτικὰ:—Αἰ, ἀγγωνιά μου· ξέρε πὼς τὸ μάτι μου πάει ὡς με τὸ σπλάχνο σου. Γιατί στὴν ἀνεβλόγητη ἀγκαλιὰ νὰ πᾶς νὰ πέσης, νὰ παραδοθῆς; Ἄ, μ' ἐκκῆες, με σαβάνωσες. Ἐλα ν' ἀκρουμαστῆς μέσα μου, στάει τὸ δά-

- 5) Μεσοχώρισμα.
- 6) Συβουλή.
- 7) Προστασία.

τρεις φορές τὴ μέρα· καμιά φορὰ καὶ περισσότερες. Ἐπειτα γιατί, παρακαλοῦμε, νάχουμε μεῖς παράπονα με τὸ κ. Σενόπουλο, καὶ νὰ μὴν ἔχουν παράπονα τὰ «Παναθηναία», οἱ «Ἀθηναί», ἡ «Διάπλασις τῶν Παίδων» καὶ κάθε ἄλλη φημερίδα ἡ περιοδικὸ ποὺ στολιζεται με ἄρθρα του; Ἄ γελᾶει ἐμᾶς ὁ κ. Σενόπουλος, τοὺς γελᾶει κι αὐτοῦνος, κι ὅτα βρίσκονται ὅλοι γελασμένοι δὲν μπορεῖς ἡ ἀφεντιά σου νὰ βγεῖς καὶ νὰ βάλεις τὶς φωνές πὼς γελάστηκες.

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

κ. Νικολάου μίλησε τὴν περασμένη βδομάδα στὸν «Παρνασσὸ» γιὰ τὸ Βέρδη σὲ καθάρια δημοτικὴ γλώσσα—τόσο δημοτικὴ μάλιστα, ποὺ τὸ «Νεὸ Ἄστρα» τὴ βρήκε σὲ πολλὰ μέρη καὶ πόλυ χυδαία. Δὲν εἶχαμε τὸ εὐτύχημα νὰ τὸν ἀκούσουμε τὸν κ. Νικολάου, μὰ οὔτε καὶ τὴ μελέτη του διαβάσαμε, ἀφοῦ ποθενὰ δὲν τυπώθηκε ὡς τὴν ὥρα (δὰ Νουμάς) με μεγάλη του εὐχαρίστηση θὰ τύπωνε κομάτια ἀπ' αὐτὴν), μάθαμε ὅμως ἀπὸ φίλους κάτι νόστιμο γι' αὐτὴν ποὺ ἀξίζει νὰ τὸ γραψοῦμε, ἀφοῦ πρῶτα σφίξουμε τὸ χέρι τοῦ καλλιτέχνη μας καὶ τὸν ἐσυχωροῦμε. Τὸ νόστιμο λοιπὸν εἶναι πὼς ὁ κ. Νικολάου πρὶν ἀρχίσει τὴν κουβέντα του γιὰ τὸ Βέρδη προσεφώνησε, καθὼς εἶπε ὁ ἴδιος, πρῶτα τὸν πρόεδρο τοῦ «Παρνασσὸ» κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλο σὲ ὑπερκαθαρεύουσα καὶ μόλις ξόφλησε με τὴν προσφώνηση ἀρχίνησε ἀμέσως τὴ δημοτικὴ. Νὰν τῷ τὸ ζήτησε ἀραγες ὁ ἴδιος ὁ κ. Ἀργυρόπουλος αὐτὸ τὸ ρουσφέτι, ἢ νὰν τὸκανε ἐπίτηδες ὁ κ. Νικολάου γιὰ νὰ κουρευιάσει, με τὴν κατοπινὴ του ὁμιλία, τὴν καθαρεύουσα;

ΠΡΑΓΟΥΔΙ

Στῆς ἀνοῖξης τὸ ἔσπνυμα, γλυκορολιώνται πέρα
Μὲ τὰ μενεξελιά βουὰ τὰ ζαφειρένια οὐράνια,
Κρόκος μακριὰ στὸ πύλαγος σκουρίζει ἡ πλάνα ἡμέρα,
Οἱ κάμπιοι, οἱ κῆποι ὀλόανθοι· γιομάτοι εἶν' περηφάνεια.
*
Ἀνοίγουν τὰ τραντάφυλλα καὶ στὸ γλυκὸν αἴρα
Πλουσία τὰ μύρα χύνουνε τ' ἄγνωστα λιθάνια
Δροσολοσμένα ἀπ' τὴν αὐγὴ, τοῦ ἡλιοῦ τὴ θυγατέρα,
Θὰ πλέξη τα ὁ ξανθὸς βροχὸς στὴ λυγρὴ στεφάνια.
*
Στῆς ἀνοῖξης τὸ ἔσπνυμα, τὰ πάντα ἀναγαλλιάζου,
Τὰ λούλουδα οἱ τρελλές ψυχές ἀκόλαστα ἀγκαλιάζου,
Τοῦτο γελᾶ, ἐκεῖ γέρνει ἐκεῖ σὺν κόρη ντροπαλῆ,
*
Κ' ἐμένα ξένο ἐπιθυμιά ὀλογίζει στὰ βελουδα
Τῶν κάμπων τῆς πατρίδας μου ν' ἀρίσω ἕνα φιλι.
Γλυκοπερνώντας πρεφωτός τὰ μύκρη ὡς πεταλουδα.
Περσίας Ν. Ι. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

ματα, καὶ σωμαίνανε ὕστερα σὰ νάθελαν νάκούσουνε ἂν ἡ δοκιμὴ τους ἐπίτυχε. Μιὰ μυρουδιά δυνατὴ καὶ γερὴ ἔβγαίνει ἀπὸ τὴν ὄψη γῆς, κ' ὁ ἀγέρας καθαρὸς κ' ἀλαφρὸς τὴν ἀγκαλιάζει σ' ὀλόδροσα κυματίσματα. Εἴτανε μιὰ περὶκαλη καλοκαιριάτικη αὐγινή. Τὸ χαμογέλιο τῆς αὐγῆς ὁμοιο με κείνο τοῦ παιδιοῦ ποὺ ζυπνᾶει. Ὅχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ ρεματιὰ, σ' ἕνα ἄνοιγμα τοῦ δάσου, ὁ Βερετιέφ εἴτανε καθισμένος καταγῆς, ἀπάνου σ' ἕνα πανωφόρι. Ἡ Μαρία στεκότανε κοντὰ του, ἀκουμπισμένη σὲ μιὰ σιδερά, με τὰ χέρια πίσω, στὴν ἀγκαπημένη της στάση. Σωμαίνανε. Ἡ Μαρία κοίταζε μακριὰ. Μιὰ ἄσπρη σάρπα γλύστραε ἀπὸ τὸ κεφάλι στοὺς ὤμους της. Ἐνα ἀλαφρὸ φύσημα τοῦ ἀγέρα σάλευε τὰ μαλλιά της, τ' ἀνασηκωμένα με βιασύνη. Ὁ Βερετιέφ κράταε γυμνὸ τὸ κεφάλι καὶ χτύπαε τὴ χλόη μ' ἕνα κλαδί ποὺ βάσταε στὸ χέρι του. — Αἰ καλὰ, εἶπε, εἴσαστε θυμωμένη μαζί μου; Ἡ Μαρία δὲν ἀποκρίθηκε καθόλου. — Μάσσα, εἴσαστε θυμωμένη, ξαναρώτησε καρφώνοντας τὰ μάτια του ἀπάνου της. Ἡ Μαρία τὸν κοίταξε με γλήγορη ματιὰ καὶ συναπαντώντας τὰ μάτια τοῦ στράφηκε ἀποτομα.

— Ναι, εἶπε.
— Γιατί; ρώτησε ὁ Βερετιέφ ρήχνοντας μακριὰ τὸ κλαδί. Ἡ Μαρία σάπασε πάλε.
— Ἐπειτα ἔχετε δικιο νάσαστε θυμωμένη μαζί μου, εἶπε ὁ Βερετιέφ, ὕστερα ἀπὸ μικρὴ σκέψη. Πρέπει νὰ με πιστεῦτε ὄχι μοναχὰ γιὰ ἕνα κακό ὑποκειμένο, μὰ ἀκόμα....
— Δὲ με καταλαβαίνετε, διέκοψε ἡ Μαρία ἂν εἶμαι θυμωμένη μαζί σας δὲν εἶμαι γιὰ μένα.
— Μὰ γιὰ ποιόνε λοιπὸν;
— Γιὰ σὰς τὸν ἴδιον.
— Ἀκόμα, εἶπε, ἀκόμα κείνη ἡ σκέψη ποὺ σὰς ἀκλουθᾶει. Γιατί δὲν κάνω τίποτα, κ' οὔτε δοκιμάζω τίποτα νὰ κάμω. Εἴσαστε, Μάσσα, ἕνα θαμάσιο πλάσμα. Παίρνετε τόση φροντίδα γιὰ τοὺς ἄλλους, καὶ τόση λίγη γιὰ σὰς τὴν ἴδια. Δὲν ἔχετε διόλου ἐγωισμὸ μέσα σας. Λόγο τιμῆς δὲν εἶναι εὐκολο νὰ βρεθῆ ὄλο τὸν κόσμο μιὰ κοπέλα ὁμοια με σὰς. Τὸ δυστύχημα εἶναι ποὺ δὲν ἀξίζω τέλεια τὴν ἀγάπη σας.
— Τόσο τὸ χειρότερο. Τὸ ξέρτε καὶ ὡστόσο δὲν κάνετε τίποτα.
Ὁ Βερετιέφ χαμογέλασε πάλε.—Μάσσα, ἀπλώστε τὸ ἕνα σας χέρι καὶ δότε το μου, εἶπε ὁ

Βερετιέφ μ' ἕνα τόνο ρωτῆς χαϊδευτικὸ. Δότε μου τὸμορο χέρι σας τὸ καθάριο καὶ τίμιο χέρι σας, νάγγιζω ἀπάνου του ἕνα φιλι, με σεβασμὸ καὶ τρυφερότη, σὺν ἕνα βραχιόλι ποὺ ἀστόχαστο φιλάει τὸ χέρι τοῦ ἀφέντη του. Καὶ ὁ Βερετιέφ σηκώθηκε κ' ἀπλώσε τὰ χέρια του στὴ Μαρία. Τελειώστε, εἶπε κείνη, ὄλο γελᾶτε καὶ θ' ἀστειεύσατε σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ.
— Νά, εἶναι μιὰ καινούργια ἐκφραση ποὺ μεταχειρίζαστε τώρα. Θέλει νὰ εἰπῆτε πὼς θὰ περᾶσω τὴ ζωὴ μου μεταρίζοντας. Αἰ, λοιπὸν, εἶς κάνετε ἀκόμα χειρότερα. Χάνετε τὴ ζωὴ σας σοβαρευόμενη. Ἔτσι πανταίχω ἐγὼ. Μοῦ θυμίζετε, Μάσσα, μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὸ Don Juan τοῦ Πούσκιν. Διαβάσατε τὸ Don Juan τοῦ Πούσκιν;
— Ὅχι.
— Ἄ, λησμόνησα πὼς δὲ διαβάσετε τίποτα.. Εἶναι μιὰ σκηνή... Κάποιος νέος τῆς Σεβίλλης ἐπισκέφτονταν κάποιον Λέουρα, ποὺ ὕστερα τοὺς διώχνει ὅλους καὶ μένει μονάχα μ' ἕνα ποῦ τὸν λένε Κάρολο. Βγαίνουνε μαζί στὸ μπαλκόνι. Ἡ νύχτα εἶναι ὁμορφη. Ἡ Λέουρα τὴ θαμάζει. Καὶ τότες νὰ ποῦ ὁ Κάρολος ἀρχίζει νὰ τῆς λὴν πὼς θάρρη εἶναι καιρὸς ποὺ θὰ εἶναι γερασμένη καὶ παραιτημέ-

κρυ τῆς γενιᾶς ἀκατάλυτο, σὺν ἀγιονέρι τρέμει γιὰ τὴν πράξιν σου· καὶ γῶ διαμάντι δαχτυλίδι θὰ τὸ πῆξω στὸν καμῶ, νὰ σ' τὸ φορέσω νὰ σὲ καίει, κριματερό. Ποιανοῦ τὰ χεῖλια ἐπῆρανε τ' ἀηδο-λάλητό σου μίλημα; Ποιός εἶναι πού σκοτείνιασε τὸ στοχασμό σου; Ποιός εἶν' ὁ τίμιος μας γαμπρὸς πού πῆρε μὲ τὸ χέρι του, κ' ἔκοψε τὸ νερὸ στὸν ἄμπουλα(8) τῆς τίμιας μας γενιᾶς; Μολόγα ποιός;

Ἡ Ἀριστούλα: Ἐχῶ τὴ γνώμη κί' ἀγαθῆ, παπούλη μου, κί' ἀγροίκα λόγο πού θὰ εἰπῶ στὴν κρίση περασμένο. Τοῦ ξακληρισμοῦ μας τὸ μοιρολόι σώνει πού ἐσπείραμε, ὅθε τόπος δικὸς καὶ στρατά γνώριμη. Θηλυκὴ γενιά γενιέται δοξαστή; Γιουρτὴ ποτὲς ἐμέστωσε τραγουδί στὸν πύργο μας; Τὰ στάρια μας ἐσπείραμε σὲ χωράφια ἀνόργωτα χρόνια καὶ χρόνια. Τὸν ἴδρω μας ραντίσαμε στὸ διψασμένο χῶμα ἀπὸ ἀργατεῖα ἀντρίκια· καὶ ἡ σπορὰ μας δόθηκε μίζερη καὶ δύστυχη πού νάκουμπή-σουμε; Ὁ Πύργος μας κράζει κί' ἀποθύμησε τραγουδί, καὶ τ' ἀντρίκιο περπάτημα οἱ πλάκες τῆς αὐλῆς. Τότες, καλέ μου, δόξα θεοῦσι καὶ τ' ἄψυχα καὶ μεῖς τὰ θηλυκὰ σκεπή. Ἔτσι δὲν ἐγελᾶσθηκα, διάλεξα ἓνα κορμί, μιὰ γερὴ παληκαροσύνη καὶ ἀστόμωτη(9) λεβεντιά. Δὲν τὸ βλοῦγας; Νὰ ζηνομάσω δὲν μπορῶ πριμοῦ τὸ εἰπεῖς τὸ ναί, πριμοῦ μὲ συχωρέσης... Καὶ δεῖξου μου τ' ἀποσπεροῦ σὺν κοπελίτσα ἐρχομένη νὰ σοῦ φιλήσω τὸ χέρι· δεῖξου με ὅπως στὰ χωράφια σοῦ φερνα τῆς δουλειᾶς τὴ θροφή, τὸ ἀγιοτινὸ ψωμάκι ζυμωμένο ἀπὸ τὸ χέρι τῆς μαννούλας, καὶ μοῦ χεῖδευες τὸ κεφαλάκι μου· δεῖξου με κί' ἄς λαχταρίζεις μου ἡ ἀγκαλιὰ ἀπὸ τὴν ἀθέλητη ἀμαρτία· γιὰ δόξα τῆς γενιᾶς, δεῖ-ξου με...

Ὁ γέρος: Χάσου στὰ σκότια τῆς νυχτιάς σὺν ἡσκιος βρυκολάκου· μόνε σὺν θέεις νὰ φαίνεσαι στὸ μέγα φῶς τῆς μέρας, ἔσθῃσε τὴ ντροπερὴ φωτιά πού ξάναψε στὰ μάτια σου, καὶ διῶξε τὸ σύ-γνεφο πού σκέπει τὴν ψυχὴ σου.

Ἡ Ἀριστούλα: Ἀγούρα εἶναι τὰ στήθια μου θαρεῖς γιὰ νὰ θρέψουνε τὸ γόνου μου; Τρανέ παππού, βλόγα το σῦ· δένουμαι καὶ μοιρολογῶ με τὴν ψυχὴ τῆς μάννας, πού κλαίει ἀταφῆ βουὴ στὸ θύμημα τῆς κρούας σὺν ἀγριοβόρι· στὰ στήθια σου τὸ λόγο μου, πού μέσα βράζει· ἀκόμα πύρινο τὸ κίμα

8) Πηγή, ἀνάβρυσμα.
9) Ἀκράτητη, ἀνίκητη.

τὸ προγονικό· τὰ χεῖλια σου μὴν τρέμουνε σὲ ἀλύ-γιστη κατάρρα γιὰ τὴν πράξιν μου.

Ὁ γέρος: Ναί, προγονικάτα ἔρχεται κί' ὁ λόγος σου τ' ἀποσπεροῦ, καὶ νιώθω πὼς σὺθέμελος(10) ὁ πύργος σείεται· δὲν καταριέμαι· ἀστέχαστα, τί τὸ αἷμα πάγωσε ἀπὸ φρονιμάδα· μόνε ἡ ὄρητα τῆς ἀμάχης μου τρανεύει τὰ στήθια. Κί' οὔτε συμπο-νάω τὸν ζολοθρεμό σου· κί' ἀγροίκα με. Ροδόλας ἡ γενιά μας ἀπὸ βιὸ πληθισμένη κί' ἀπὸ βουλή ἀ-γαθῆ· ὄχρητα δὲν ἐκάτεχε, καὶ ἡ γῆ μας ὀργῶ-νοταν ἀπὸ τὰ καματερά(11), καὶ ἡ ἐργατιά ἐμέ-στωνε καὶ αὐξαίνε ἀπὸ χέρια τῆς ἀντρίξας· τῶρα τὰ χωράφια χρόνια ἀκαρτεροῦνε τὸ μουκκητό(12) βωῖ-διοῦ. Τὰ καρπερὰ χωράφια ἐχέρωσαν· κί' ὁ θέρος δὲ θὰ γυρίσῃ μὲ δρέπανα ν' ἀστράφτουνε ὡσὺν σπα-θιὰ στὸν ἥλιο. Ἀπὸ τὰ μίνα στερόν βαστιότανε ἡ γενιά στὴ ζήση μου, γιὰ τὴν ζολοθρεμό κί' ὄχρητες τὴν ἐξακλήρησε. Τῶρα καὶ τὰ γεράματα μου γδι-κνηση γυρεύουνε μὲ τὸ χαμά· μὰ κί' οἱ ὄχτροι ἐξα-κλήρησαν· μὲ σὺς τὰ θηλυκὰ ἀπόμεινα, καὶ μιὰ καλόβουλη εὐκὴ σὺς δίνω νυχτόμερα, τίμια νὰ στα-θῆτε καὶ περήφανα. Μὰ ἐσύ; κίτσε, μοῦ λέεις, παπ-πούλη, στὴ γενιά καὶ μοιρολόγα. Ὡς πότε νὰ μοιρολογᾶς; Ὡς μὲ τὴ δευτέρη παρουσία; Πέσε δὲ στὴν ἀγκαλιὰ μου κί' ἀκουμάσου τὴ βουὴ τοῦ αἱμάτου πού σὲ καταριέται· ἀλῶνισε τῶρα, λάμια, τὴν τιμὴ τοῦ πύργου μας στὸ κρίμα σου· μὰ ποιός;

Ὁ γέρος ἀπλώνει τὰ χεῖρια του καὶ κάνει ν' ἀγκαλιάσει τὴν Ἀριστούλα πού κείνη τρέμοντας συ-μαζεῖται σιμά του.—Ποιός εἶναι; Στῶνομα σου ἐκαρτερῶ ν' ἀκούσω τὸν τίμιονε καὶ πολυκρέατο(13)· ἂν εἶναι κί' ἄχαμνόμερο(14) σπολάτη του, μόνε τιμὴ τοῦ δίνω· πὲς μου τονε.

Ἡ Ἀριστούλα: Τὰ χεῖλια μου δὲ θὰ τὸ εἰποῦσι τῶνομα πριμοῦ βλοῦγῆσι το ὁ παπᾶς... Τ' ἀκούεις; Τῶρα σωπαίνω κί' ἀκαρτερῶ.—Λέγοντας ἐτοῦτα τὰ λόγια φεύγει, καὶ πάει στὸ λιακωτὸ ὅπου κάθεται ἡ Ἀρνα.—**Ἡ Ἀριστούλα:** Ἀδερφή, κα-τέχεις νοῦ καὶ λ.βδῆ κρίση, κί' εἶσαι ἡ χαμηλο-βλεπάτη μου παρηγορητῶρα· φέξε μου μὲ τὸ φῶς τῆς καλοσύνης σου.

Ἡ Ἀρνα: Ἀκῶ πού πέφτει ὁ λόγος σου σὺν

10) Ἀπὸ τὰ θεμέλια.
11) Τὰ βωῖδα στὸ ζευγάρι.
12) Μούγκρημα.
13) Ἀπὸ μεγάλη γενιά.
14) Ἀπὸ μικρὴ γενιά.

παραμυθί· μὰ ἔναι λιμῶνας(15) ἀγαθὸς ἡ ψυχὴ· μου, κί' ἄς προμηνιέται ἡ μπόρα. Μὴ δριμέψης(16) τὴ γνώμη στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι· καὶ στὴν ὑποψία τὰ λογικά σου δένονται· ἐνωίωσες τὸν πόνο μου, πὼς μοιάζει τοῦ δικοῦ σου καὶ ζηλοφτόνησες; ἀμὴ τίνα νὰ πιστέψω καὶ νὰ εἰπῶ;

Ἡ Ἀριστούλα: Σταλαί: δικίω τὸ δάκρυ μου· ὑποψιάσθηκα ἐκεῖθες πού διαπέραγα τίς κέ-δρινες δεντροκορμιές· καὶ τὸν ἀκαρτεροῦσα· στηκα τὸ λόγο σου καὶ τὰ καμῶματα σου· κί' ἀ-κόμα ἐχτὲς δληνήχτα ἐμυροκόπας ὁ κόρφος σου τὴ μυροδιὰ τοῦ λόγγου· ζέρω τίνα νὰ μολοῦσω; Τά-μου τὸ θέεις ἀγάπα τονε...

Ἡ Ἀρνα: Εἶμαι περήφανη. Ὡς με δακεῖ δὲ φτάνω νὰ στονε ζελογιᾶσω· γιέθω καὶ γνέθω τίς νυχτιές τὸ σάβανο τοῦ πόνου μου· γῶ μοιρολογᾶω γιὰ τὴ γενιά καὶ τ' ἀποσῶνω λείοντας καὶ· τὸ μερ-δικό σου.

Ἡ Ἀριστούλα: Καλόβουλή μου, ἔτσι νὰ εἶσαι. Κλάψε, μὴ θέεις νὰ σμίγεται στὸ χαρακόπι μου· παγαίνω τῶρα· θὰ γυρίσω τὴν αὐγὴ καὶ θὰ σοῦ σκορπίσω στὴν ἀγκαλιὰ τίς εὐωδιές τοῦ λόγγου μας· σ' ἀρέσει, ἀλάφα μου; καὶ χαιροῦ· στὴν ἀ-γάπη τῆς δόλιας σου ἀδερφῆς· τί φταίω σὺν μοῦ δίνει τὴν προτιμή(17); Σκύβει καὶ φιλεῖ τὴν Ἀρνα).

Ἡ Ἀρνα: Γιὰ θύμου νὰ γυρίσης ἀδερφή καλόγνωμη.

Ἡ Ἀριστούλα, τὴν πιάνει ἀπὸ τὰ χεῖρι καὶ τῆς λέει δείχνοντας τῆς τὸ λόγγο.—Θὰ πλκνησῶ μέσα στοὺς ἡσκιερούς δρόμους πού με γκυρίζουνε· σὺν τὴ νυχτιά πὼς θὰ περνᾶω· ἀνάμωσο τους· τί λέεις μ' ἀκαρτερεῖ;

Ἡ Ἀρνα: Σ' ἀκαρτερεῖ ποτιζόντας τὰ χεῖ-λια του μὲ τὸ γλυκό σου τ' ὄνομα. Τρέχ καὶ σπί-θες ἄς πετοῦνε ἀπὸ τὴ φτέρνα σου.

Ἡ Ἀριστούλα ὁρμάει καὶ φεύγει κατὰ τὸ λόγγο. Ἡ Ἀρνα κάθεται στὸ λιακωτὸ καὶ περι-μένει. Περνάει λίγη ὥρα κί' ἀκούγεται μοιρολογητὸ τραγουδί· μακρυᾶθε:

*Καὶ οἱ μάννες ψέφτρες γέροντας καὶ οἱ ἀδερφές ἀρ-
[νοῦνται]
ἐγὼ εἶδα μάννα σὶδὸ χορὸ, τὴν ἀδερφή σὶδὸ γάμο.
τὴ χῆρη μὲ τὴν ὄρφανὴ σὶδὸς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα·
Θέ μου, νὰ πέση ἡ ἐκκλησιὰ νὰ πέση τ' ἄγιο βῆμα
νὰ πλάκωνε τὴν ὄρφανὴ νὰ σκότωνε τὴ χῆρα.*

15) Λιμῶνας.
16) Δριμένωι—δυναμώνω, κάνω κάτι ὀρμύ.
17) Προτίμηση.

νη. «Τί μὲ μέλει, ἀποκρίνεται ἡ Λάζουρα· ἔσως τούτη τὴ στιγμὴ κάνει κρῖο στὸ Παρίσι· καὶ βρέχει, τὸν καιρὸ πού εἶδω

! «Στὴ δάρνη καὶ στὴ λεμονία κλυκουσιδικαῖς ἡ νύχτα».

Καὶ γιὰ ποιά αἰτία νὰ μὲς βασανίζουνε τὰ μελ-λούμενα. Ρῆγχε μιὰ ματιά δλόγουρα σας, Μάσσα. Καὶ δὲν εἶναι ὁμορφα ὅπως στὴ Σεβίλλη; Κοιτάχτε πὼς ὅλα φαίνονται εὐτυχημένα στὴ ζωὴ, πὼς ὅλα εἶναι νέα καὶ χαμογελάστα. Καὶ μεῖς δὲν εἵμαστε νέοι τάχα; Καὶ ὁ Βερετιέφφ προχώρησε στὴ Μάστρια. Κεῖνη δὲν πισωγύρισε διόλου στὸ ζύγωμα του, μὰ καὶ δὲ στράφηκε κατὰ δαύτονε.

— Χαμογελάστε, Μάσσα, ξακολούθησε, μὰ μὲ τῶμορφο σας χαμογεῖο, κί' ἔχῃ μὲ τὸ συνηθισμένο σας, τὸ πικρό. Ἔλα, σηκῶστε τὰ μάτια σας τὰ τό-σο αὐστηρὰ καὶ περήφανα. Αἰ, καλὰ, γυρίζετε κα-τακεῖ. Δότε μοι τουλάχιστο τὸ χέρι σας.

— Βερετιέφφ, ζέρτε πὼς δὲν ζέρω νὰ λέω λό-για, μὰ κείνη ἡ Λάζουρα δὲν εἶτανε παρὰ μιὰ γυ-ναίκα. Εἶναι συχωρεμένο σὲ μιὰ γυναίκα νὰ μὴ σκέφτεται στὸ μέλλο.

— Ὅταν μιλάτε, Μάσσα, κοκκινίζετε ἀπὸ περη-φάνεια καὶ ντροπή. Τὸ αἷμα ἀνεβαίνει στὰ μάγου-

λα σὲ τριανταφυλλιά κύματα. Πόσο μ' ἀρέσει. Εἶ-ναι μιὰ μορφή.

— Χαῖρε, εἶπε κείνη, καὶ σῆκωσε τὴ σάρκα τῆς ἀπάνου στὸ κεφάλι τῆς.

— Σταθῆτε, φώναξε ὁ Βερετιέφφ, κρατῶντας τὴν. Ἔλα, τί θέλτε, διατάχτε. Σὺς ἀρέσει νὰ ξα-ναπάω στὴν ὑπερεσία; Θέλτε νὰ γείνω ἀγρονόμος; Σὺς ἀρέσει νὰ δημοσιέψω ρομάντζα μὲ ἀκομπανια-μένα κιθάρας; Νὰ τυπῶσω μιὰ συλλογὴ ἀπὸ ποιή-ματα; Νὰ καταπιασῶ στὴ ζουγραφικὴ μὲ τὴ γλυ-φικὴ καὶ τὸ χρῶ τοῦ σκιοινοῦ; Θὰ κάμω ὅτι μὲ διατάχτε, προπάντω νὰ εἶσατε εὐχαριστημένη ἀπὸ μένα. Σὺς τ' ὀρκίζουμαι, Μάσσα, θάξκαμω καθετί.

Ἡ Μαρία τὸν κοίταξε στὰ μάτια.

— Αὐτὰ εἶναι λόγια, εἶπε, καὶ τὰ πράματα; Λίτε πὼς θὰ μ' ἀκούστε...

— Βέβαια, εἶπε κείνος.

— Κί' ὡστόσο πόσες φορὲς σὺς παρακάλεσα...

— Σὲ τί πράμα;

— Νὰ μὴ ξαναπιῆτε... Εἶπε χαμηλώνοντας τὴ φωνή.

Ὁ Βερετιέφφ ξέσπασε στὰ γέλια. — Καὶ σεῖς τὸ ἴδιο, Μάσσα; Ἡ ἀδερφή μου δὲ μ' ἀφίνει ἡσυχὸ μ' αὐτὴ τὴν κουβέντα. Μὰ πρῶτα-πρῶτα δὲν εἶμαι

μεθύστακας. Καὶ ὕστερα ζέρτε γιὰτί μάρεσει νὰ πί-νω; γιὰ κοιτάχτε λίγο κείνο τὸ χελιδονάκι; Βλέ-πετε πὼς διαφεντεύει μὲ θάρρα τὸ κορμάκι του τ' ἀλαφρὸ; πὼς πετάει ὅπου τ' ἀρέσει; Κοιτάχτε το. Σηκώνεται, χαμηλώνει, ρῆχνει μιὰ λαλιὰ χροῦμε-νη. Αἰ, καλὰ, Μάσσα, κί' ἂν πίνω γιὰ νὰ δοκιμά-ζω τὴν αἴσθησιν πού μου φέρνει τὸ πιστό, γιὰ νὰ ὀρ-μάω ὅπου μ' ἀρέσει, γιὰ νὰ πηγαίνω ὅπου ἡ πιθυ-μιά μου μὲ κράζει;

— Καὶ τί τῶσελος, εἶπε ἡ Μαρία.

— Πὼς γιὰ τί τῶσελος; Γιὰ τί τῶσελος τότες νὰ ζῆ κανένας;

— Δὲ μπορεῖ νὰ ζῆ χωρὶς κρασί;

— Ὅχι. Ὅλη μας ἡ γενιά φτάχνηε, χαλάστη-κε. Δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μόνο πράμα πού φέρνει τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα μὲ τὸ κρασί. Ἡ ἀγάπη. Καὶ γιὰ τοῦτο σὺς ἀγαπᾶω, Μάσσα.

— Σὺν τὸ κρασί; σὺς πολυευχαριστῶ.

— Ὅχι, ἔχῃ Μάσσα, διόλου ὅπως τὸ κρασί. Θὰ σὺς τ' ἀποδείξω μιὰ ἡμέρα ὅταν θὰ παντρευ-τοῦμε καὶ θὰ ταξιδέψουμε μαζί. Φαντάζουμαι ἀπὸ τῶρα πὼς θὰ σὺς φέρω μπροστὰ σὲ μιὰ ἀρχαία Ἀ-φροδίτη. Θὰ εἶναι καιρὸς τότες νὰ εἰπῶ· «Στέκει καὶ τηράζει μὲ τὴ βαθεῖα ματιὰ τῆς τὴν Ἀφροδίτη

γιέ μου, και δοξάζου στην άγκαλιά της. Σε χωράω...

Ο Βαγγέλης : Η βλοημένη σου άρχοντιά σαλεύει μέσα μου το δόξασμα και την άντρεία γονατίζω όμπρός σου...

Η Άρνα : Χαρά σας! και του λόγγου σας θακούω τη μυρουδιά στην άγκαλιά σας...

Ο Γεωργ : Τηράζοντας κατά το φεγγίτη που πέφτει το φώς της αύγης.) Έτσι να πεθάνω με τα τυφερά λόγια της Άρνως μου, και σύ άγγοιά μου, φίλησε στα χείλια μου την ψυχή της γενιάς μου που θά βγαίνει... Σε σένα σταματάει η εύκή μου κι' ο πόνος μου... (Η Άρνα γονατίζει και τον φιλεί στα μάτια. Ο Βαγγέλης και η Άριστούλα άγκαλιάζονται. Η Άρνα τους τηράζει και χαμογελάει.)

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΙΣΚΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΙΑ ΜΕΡΗ

(Το δράμα τούτο τόγραφα εδώ και τρία χρόνια. Στο άναμετάξυ κάποιες ιδέες μου για το θέατρό μας, που σαν ίσκιος σάλευαν ως τότε μπροστά στο νού μου, δυναμώθηκαν περισσότερο, ως που πήραν την όριστική μορφή τους. Τις ιδέες μου αυτές τις είπα πέρσι από τις στήλες του «Νουμά», βάνοντάς τες σαν πρόλογο της τραγωδίας μου «Το Γεφύρι της Άρνας». «Ο Ίσκιος του πεθαμένου» έμεινε μέσα στο συρτάρι μου, χωρίς ποτέ να φαντάζουμε ότι θαβλεπε το φώς της μέρας. Μα ήρθε στιγμή, που το παραπεταμένο αυτό έργο μου ζητούσε την άγάπη μου την άγάπη, εκείνη που έχουμε όλοι μας για ό,τι γράψαμε μια φορά και δεν το σκίσαμε. Κ' έτσι τώρα το τυπώνω με την ίδια άγάπη, που δοκίμαξα γι' αυτό κι' όταν τόγραφα).

Ι ΠΡΟΣΩΠΑ

Παύλος.— Άρνα, γυναίκα του.— **Ξένη** κόρη τους.— **Στέφανος.**— **Νικήτας.**— **Ζωή,** κόρη του.— **Ένας γιατρός.**— **Στο σπίτι** του Παύλου.— **Έποχή σημερινή.**

ΜΕΡΟΣ Α΄.

(Σάλα καλά επιπλωμένη και μεγάλη.— Πόρτα μεσιανή κι' άλλες δυο στα πλάγια. δεξιά κι' άριστερά— Παράθυρα ψηλά.— Μόλις άνοιξη ή σκηνή φαίνονται ή Άρνα καθισμένη και κοντά της όρθιος ο Παύλος).

Π. Έδώ τώρα οι δυο μας μονάχοι μπορούμε,

στο Βερετιέφ με την έκφραση μιας άτέλειωτης λάτρας.

Έρμήτθηκε άμέσως στα πόδια της της, άγκάλιασε τα γόνατα της.

— Έγώ είμαι ο σκλάβος σας, έγω που είμαι στα πόδια σας ώ άφέντη! Είσατε ο άφέντης μου, είσατε ή θεά μου, είσατε ή Δήμητρα με τ' άγελαδίσια μάτια, ή Μήδεια μου ή μάγισσα : Η Μαρία θέλησε να τον άμπώξει, μα τα χέρια της σταματήσανε στα μαλλιά τα σγουρωμένα του άναπητικού της. Ένα χαμογέλιο αφάνταστο ξάνοιζε στα χείλια της, και το κεφάλι της έγειρε στα στήθια της... Ορθώθηκε ξαφνικά, με μια άντρίκια δύναμη, ξεχώρισε τα χέρια του Βερετιέφ που την κράταγαν άγκαλιασμένη, και σηκώνοντας τη σάρπα στο κεφάλι της, έφυγε τρέχοντας.

Μάσσα, Μάσσα! φώναζε ο Βερετιέφ.

Είτανε τώρα μακριά.

— Μα τρέχει σαν το λαγό, έλεγε μέσα του. Και πετώντας με πείσμα το κασέτο του στην πατημένη χλόη : Δυσέυρετη κοπέλα, και τί δυνατή!

IV

Ο Γαβρίλης Στέπανις Άκελίνης, ο χτηματίας, που στο σπίτι του εδινόντανε ο χορός, είτανε από

γυναίκα μου, να μιλήσουμε πιο λύτερα.

ΑΝ. Μα και ποιός είταν ως τώρα εδώ, που μας έμπόδιζε ; Όλη την ημέρα οι δυο μας ήμαστε εδώ στο σπίτι.

Π. Ναι, οι δυο μας. Μα τί να σου πω, Άρνα· δεν είχα τη δύναμη, τη θέληση, δεν ξέρω κι' έγω τί, γιαν να πιστέψω ότι ήμαστε οι δυο μας μόνο· Μου φαινόταν πως κάποιο τρίτο πρόσωπο στεκόταν πάντα μπροστά μας, ανάμεσό μας καλλίτερα, που μου κρατούσε τα λόγια στην άκρη της γλώσσας.

ΑΝ. Δέ σε καταλαβαίνω, Παύλο, τί θέλεις να πής.

Π. Άκουσε, Άρνα... Δεν ξέρω πως να το εξηγήσω· μα ξέρω καλά, ότι πολλές φορές άκούμε μέσα μας κάποια δυνατή φωνή να μας ξυπνάει ιδέες κι' αίσθήματα, που ίσως τα θέλαμε να μένουν πάντα κοιμισμένα.

ΑΝ. Τι θέλεις να πής μ' αυτό ; Έξηγήσου καλλίτερα, γιατί μου φαίνεται, ότι τα λόγια σου κρύβουν κάποιο νόημα, που δε θέλεις, ίσως και δεν τολμάς να το φανερώσης.

Π. Είσαι κοντά στην αλήθεια. Κάτι τέτοιο μου συμβαίνει. Μα όχι... πρέπει ναχω το θάρρος να...

ΑΝ. Τι ;

Π. Δεν ξέρω όμως, αν αυτό είναι και το σωστό. Διστάζω. Ίσως έπρεπε, σαν άντρας που είμαι, να μιλήσω πιο άφοβα, πιο καθαρά. Μα τί να σου πω· φοβάμαι τη γυναικείαν άδυναμία σου, φοβάμαι μην παρεξηγήσης τα λόγια μου και τότε...

ΑΝ. Παύλο! με ρίχνεις από μυστήριο σε μυστήριο. Γεμίζεις την ψυχή μου με το φόβο του άγνωστου, με βυθίζεις με τα λόγια σου στο σκοτάδι της άμφιβολίας και τελειώνει με κάτι που μοιάζει σαν δυσπιστία. Μίλησε καθαρά, σε παρακαλώ. Τι θέλεις να πής με ό' αυτά ;

Π. Δεν ξέρω πως σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, κατάλαβα κάτι, που με ανατάραξε σύγκορρο, πούκαμε την καρδιά μου να σπαράξει από κάποιο αίσθημα, που ως τώρα τ'όδιωχνα όσο μπορούσα... Και για τούτο... Κοίταξέ με καλά στα μάτια.

ΑΝ. Και τί κάνω από τόση ώρα παρ' να σε κοιτάζω κατάματα, μήπως και καταλάβω από τη ματιά σου τί θέλεις να πής ; Έπειδή τα λόγια σου—σου τ'όρκίζομαι—μένουν άκατανόητα για μένα.

Π. Θυμάσαι πόσα χρόνια πέρασαν από την ή-

μέρα που παντρευτήκαμε ;

ΑΝ. Περίεργο... Άν θυμάμαι, λέει ; Σωστά δέκα όχτώ χρόνια και δέκα μήνες.

Π. Τόσα είναι, πράγματις.

ΑΝ. Μα τί ρώτημα είναι αυτό, που μου κάνεις ;

Π. Κι από την ημέρα, πού... ;

ΑΝ. Από ποιά μέρα ; γιατί διστάζεις να το πής ;

Π. Όχι· δε διστάζω... Άλλά δεν ξέρω κι' αν πρέπη... Μα είναι ανάγκη... Ναι· από την ημέρα που πέθαν' ο Άλέξαντρος, ο πατέρας του Στέφανου·

ΑΝ. Παύλο! γιατί με ρωτάς αυτό ; Πώς σου ήρθε τέτοια ιδέα ;

Π. Γιατί ταραχτήκας ; έγω δε σε ρώτησα για να ταραχτής.

ΑΝ. Όχι! όχι! το ρώτημά σου έχει βαθύ νόημα... Το καταλαβαίνω χωρίς να μου το πής.

Π. Δεν είχα καμιά άμφιβολία γι' αυτό.

ΑΝ. Πώς ;

Π. Ήμουνα βέβαιος, ότι διάβαζα μέσα στην ψυχή σου κι' έβλεπα πάντα εκεί την εικόνα μιας άλλης Άρνως, της όμορφης κι' όνειροβυθισμένης κόρης, που με σκυφτό το κεφάλι και με τη συλλοή στα μάτια καθόταν και μετρούσε μία-μιά τις μέρες που πέρασαν από τη στιγμή που κάποιος έπεσε νεκρός γι' αυτή...

ΑΝ. Παύλο!

Π. Μα δεν το κρύβω. Όσο κι' αν με πείραζε το διάβασμά μου αυτό, όσο κι' αν σπάρταζε την καρδιά μου ή εικόνα κείνη, είχα και τη δύναμη να μη το φανερώσω ποτέ.

ΑΝ. Μην προχωρήσης! Δεν πρέπει να προχωρήσης, επειδή βρίζεις τον ίδιο τον έαυτό σου!

Π. Ναι· έννοωθα την άντρίκια μου περηφάνεια να βρίζεται· μα είχα και την περηφάνεια να μη φανώ τόσο άδύνατος, που να καταλάβη κανείς τί δοκίμαζω. Σήμερα όμως αλλάζει το πρ'αμ... Ά! σήμερα πρέπει να διώξω από πάνω μου αυτόν το βραχνά, που με βαρραίνει, γιατί κάτι μεγαλύτερο από τη δική μου βρισιά έρχισε να γεννιέται τριγύρω μας.

ΑΝ. Τι είναι αυτό το μεγαλύτερο, που το βλέπεις μόνον εσύ ;

Π. Μου φαίνεται πως βλέπω ξαναζωντανεμένο κάποιο νεκρόν, που ρχεται να σταθ' ανάμεσό μας· κι' άκούω τη βραχνή φωνή του να μου σφυρίζει σιγά σιγά· αυτή αλήθειες, που δεν τις είχα προσέξει ως τα τώρα.

τους ρούσσους αφεντάδες κείνους που κάνουνε τους γείτονές τους να ξαφνιάζονται για την επιτηδουσία που κατέχουνε για να ζουνε μια ζωή άρχοντικιά και πλούσια με εισοδήματα στο φαινόμενο πολύ φτωχά. Μη κατέχοντες περισσότερο από τετρακόσες ψυχές, ώστόσο δεχόντανε όλο τον καλό κόσμο του νομού σ' ένα μεγάλο σπίτι που τόχτισε ο ίδιος, με κολώνες, κι' άπάνουθε έναν πύργο, με μια σημαία σημενη στο τουρλί για να δείχνη πως ο άφέντης βρισκότανε μέσα. Κληρονόμησε από τον πατέρα του την περιουσία σέλεινή κατάσταση· μα κείνο που έδειχνε πως ξεπετάχτηκε έτσι είτανε πως δούλεψε για πολύν καιρό στην Πετρούπολη και σε θέσε μ' άνοιχτές τσέπες... Τέλος μια καλή μέρα γύρισε κι' άποκαταστάθηκε στον τόπο που γεννήθηκε, με τη γυναίκα του και τις τρεις θυγατέρες του, και με περιουσία άρκετά στρογγυλή. Τούτο φάνηκε άμέσως από την καλή ζωή που έκανε, την όρχήστρα που έσκάρωσε στο σπίτι του και τα δειπνα που έδινε.

Στην αρχή όλοι οι γείτόνοι προλέγανε το γλήγορο καταστρέμό του. Φτάνανε μάλιστα να λένε πως το βίο του θαβγαίνε στη δημοπρασία. Μα τα χρόνια περνούσανε, οι χοροί και τα δειπνα άκολουθούσανε, μα το βίο δεν ίπουλιόντανε. Καινούργια

σπίτια ξεφυτρώνανε απ' ούλες τις μεριές σ' ά κεντρία, κι' ο κύριος Άκελίνης δεν έκανε τιποτάλλο παρ' να παχαίνη. Τότες τα κκακομελετήματα των γειτόνουνε πήραν άλλη στράτα. «Άν τουλάχιστο είτανε ένας καλός άγρονόμος! λέγανε. Μα όχι, δε γίνεται, θά βροηκε κανά θεσσαυρό». Θεσσαυρό! ώστόσο ή άφορητή του βιού του έξηγιόντανε εύκολα. Μα κάθε εύκολη ξήγηση δε μας έρχεται εύκολα στο νού στη Ρουσία.

Όπως κι' αν είτανε, όλος ο κόσμος πήγαινε με προθυμιά στον Άκελίνη. Δεχότανε τους μουσαφιρέους του μ' ευγενικότη κ' έπαιζε στα χαρτιά κάθε παιγνίδι που τους άρεσε. Είτανε ένας άνθρωπος κοντός, μεσόκοπος, με ένα μακρουλό κεφάλι, με πρόσωπο κίτρινο, και μικρά χέρια. Είτανε πάντα φρεσκοξουρισμένος και μυρουδισμένος με κολώνια. Τις κθημερνές και τις γιορτινές όρασε μια ζακέτα γαλάζια, κουμπωμένη ως άπάνω, πουκάμισο άσπρο, και πλατύ λαϊμοδέτη που του έρεσε να κρύβη μέσα σε δαύτον το σαγόνι του. Είχε έτοιμο το χαμογέλιο για καθετί που του λένανε, και μίλαε με μια μελένια φωνή και με απλή ευγενικότη. Δέ θυμαζότανε για τις έξυπνες του άπόκρισε, και δεν είχε ούτε την όψη έξυπνου ανθρώπου, μόνο που από καιρό σε

συλλογιστώ μονάχα. Ναί· ή αλήθεια είναι πώς τα παιδιά αγαπιούνται και πρέπει να διώξουμε τή σφοδρά, προτού μας προφτάσῃ.

ΑΝ. Με τρομάζεις μόνο και μόνο, γιατί βλέπω ότι δεν είσαι τώρα ή άνθρωπος, που γνώριζα τόσο χρόνια. Τι θέλεις να κάμῃς;

Π. Ο Στέφανος δεν πρέπει να ξαναμιλήσῃ τῆς Ειῆνης. Μονάχα με τόν τρόπον αυτό θά ξελαφρώσω τήν ψυχή μου από τό βάρος που τή σφίγγει δυνατά, πολύ δυνατά.

ΑΝ. Παῦλο! δεν τολμᾷς να με κοιτάξῃς, επειδή τό ξέρεις ότι καταλαβαίνω τήν ἀληθινή σημασία τῶν λόγων σου. Ἄλλη ἀφορμή σε ἀναγκάζει να διώξῃς τό Στέφανο από κοντά μας.

Π. Τι... πώς εἶπες;

ΑΝ. Μή θέλῃς να γελάσῃς τόν ἑαυτό σου κ' ἑμένα. Κάτι ἄλλο σε ἀναγκάζει.

Π. Ἐ! λοιπόν αφού γιά να γίνῃ ἐκεῖνο που είναι και σωστό, ἐσύ θέλεις να βρῆς ἄλλη ἀφορμή που να τήν παραδεχτώ κ' ἐγώ, ναί, κάτι ἄλλο με ἀναγκάζει... κάτι ἄλλο!

ΑΝ. Βλέπεις, ότι ἔνοιωσα τήν ἀλήθεια; Μά ὄχι! δεν πρέπει να τό κάμῃς αυτό γιά τήν ἴδια σου τήν περηφάνεια, ὅπως λές.

Π. Ἐ! φτάνει. Ο Στέφανος δέ θά ξανάρθῃ ἐδῶ μέσα. Κι ἂν ἡ Εἰῆνη λυπηθῇ μ' αυτό....

ΑΝ. Σώπα! σώπα! ἔρχονται τά παιδιά! δεν πρέπει ν' ἀκούσουν τίποτ' ἀπ' ὅλ' αυτά.

Π. Ἐρχονται τά παιδιά; Μου φάνηκε, πώς ἤθελες να πῆς καλλίτερα, ἔρχονται τά παιδιά μας!

ΑΝ. Παῦλο! ξεγῆγας τόν ἑαυτό σου!

Π. Γιατί ἔτσι; πρέπει τώρα!

Ε. Ὄ! ἡ μητέρα κι ὁ πατέρας! πάντα μαζί! πάντα μαζί, τάγαπημένο μου ζευγάρι.

ΑΝ. Εἰῆνη μου!

Π. Ναί! πάντα μαζί. Ἦσωνα κ' ἐσύ, Στέφανε, στίς ξαδέρφῃς μου;

ΣΤ. Ναί γιά να σᾶς φέρω τήν Εἰῆνη δυσαρστημένη από τή συντροφιά ἐκεῖ πέρα, που, καθώς μου εἶπε, τῆς καθότανε στήν καρδιά σάν βάρος δυό δλάκαιρες ὥρες.

Π. Πῶς αυτό;

Ε. Ἀλήθεια, πατέρα μου· σ' αὐτή τή συναστροφή τῆς θείας, ἀνάμεσα σε κείνον τόν ἀλλιώτικο κόσμος, ἔνοιωθα ὅλην τήν ὥρα κάτι σάν βάρος... Τι περίεργοι ἄνθρωποι!... Λίγο ἔλειψε να πιστέψω, ότι ἐκεῖ μαζεύτηκαν ὅλο και κακοί!

ΑΝ. Μά γιατί, παιδί μου; τί σου κάμαν;

Ε. Τίποτα... Ὄ! ἀγαπημένη μου μαννούλα, γιατί να μὴν είναι ὅλοι καλοί σάν ἐμένα;

ΣΤ. Δεν ξέρετε, κυρία Ἄννα· τήν περισσότερη ὥρα, που μιλούσαμε μαζί, μου ἔλεγε, ότι ἂν οἱ ἄνθρωποι εἶχανε τῆ ἡμισὴ καλοσύνη σας, — τί λέω; — τό ἕνα δέκατο μονάχα, ὁ κόσμος θά ἦταν ἀλλιώτικος.

Π. Καλά, καλά· οἱ συνηθισμένες ιδέες τῆς Εἰῆνης.

Ε. Και οἱ δικές σου, πατέρα μου. Ἄ! γιατί να φύγω από κοντά σας; Τόσος κόσμος ἐκεῖ πέρα και ὅμως ἔνοιωθα, ότι ἡμώνα μόνη.

Π. Μά ἐμένα σ' ἀρέσει ἡ μοναξιά.

Ε. Ὄ! δεν εἶταν ἡ μοναξιά που μ' ἀρέσει... Δεν εἶταν ἡ μοναξιά μου!... ἐκεῖ μέσα στον τόσο κόσμο βασιλεύει γιά μένα κάποια ἀλλιώτικη ἔρημιά, που με φόβιζε, που βάραινε τήν ψυχή μου...

ΑΝ. Μά τί ἔχεις, Εἰῆνη μου;

Ε. Κι ὅταν ἦρθεν ὁ Στέφανος, που εἶταν κι αὐτός καλεσμένος στή συναστροφή τῆς θείας μου, ἔνοιωσα κάποιο ξαλάφρωμα.

Π. Ἐτσι, ἔ;

Ε; Ναί, γιατί εἶδα ἕναν ἄνθρωπο που θά με βοηθῆς να φύγω πῶ γληγορότερο.

ΑΝ. Ἄ!

ΣΤ. Πράγματι· ἡ πρώτη δμιλία, που κάναμε, εἶταν να μου πῆ, ότι θέλει να φύγῃ και νάρθῃ ἐδῶ, κοντά στή μητέρα της και τόν πατέρα της.

Ε. Πηγαίνω να βγάλω τό καπέλο μου· μου φέρνει βάρος κι αυτό· τρομερό βάρος. Πηγαίνω κ' ἔρχομαι ἀμέσως.

Π. Περίεργο πλάσμα αυτό τό κορίτσι. Νομίζει κανείς, και μάλιστα ἐγώ εἶμαι βέβαιος, ότι ζητάει τό ἄγνωστο, κάτι που να μὴν είναι ἀνθρώπινο.

ΣΤ. Θαρρῶ, ότι είναι τό γνώρισμα τῆς ἡλικίας της. Βέβαια. Ἡ κόρη σας είναι τώρα στήν ἡλικία, που ὀνειρεύεται ἡ ψυχή και ζῆ με τόν ἰδικό της κόσμο.

(Ἄκολουθεῖ)

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟ ΕΠΙΓΥΜΒΙΟ

Κάτου από τό πανταλικό, διαβάτη, ἐποῦτο μάρμαρο Γίγαντας τῶν Ψυχασμῶν ἔαπλώνει τήν ἀριδα.

Μές στο ντουσιό τό μάτι του τίποτα δέ φοβήθηκεν ἔξῃν από τό θάνατο και τήν ἀκροστιχίδα.

Περαίας

ΝΙΚΟΛΟΣ Β'.

Ἡ Κοινή Γνώμη

Ο ΚΑΛΛΙΜΑΡΜΑΡΟΣ ΝΑΟΣ

Ἀγαπητέ Νουμά,

Ὅλοι ἐπερίμεναν πῶς ὁ νέος πρόεδρος τῆς Βουλῆς ἀναβαίνοντας στήν ὑψηλή του ἔδρα θά ἔλεγε δυό λόγια πραχτικά, φρόνιμα, ἀνάλογα πρὸς τή μεγάλην ἀποστολή τήν ὁποῖαν πρέπει να ἔχῃ αὐτή ἡ Βουλὴ και σύμφωνα πρὸς τήν τόσο κρίσιμη περίσταση που βρίσκεται αὐτό τό συφοριασμένο τό ἔθνος. Καί ὅμως τίποτα ἀπὸ αὐτά. Ὁ κ. Λεβίδης ἐθεώρησε καλύτερο ἕνα λόγο τὸν ὁποῖον ἔβγαλε στὰ 72 ὡς πρόεδρος τῶν Παρνασσῶν να τὸν ξεφουρνίσῃ τώρα ὡς πρόεδρος τῆς Βουλῆς, γιατί ὅπως τότε ἔλεγε στήν προεδρική λογοδοσία του ὅτι αὐτὸ Σύλλογός μας ἦδη ὑψοῦται ὡς τις καλλιμάρμαρος τῶν ἀρχαίων ναῶν» ἐτσι και τώρα εἶπε ὅτι «ἡ Βουλὴ ὑψοῦται ὡς τις καλλιμάρμαρος τῶν ἀρχαίων ναῶν».

Τὸ μόνο καινούργιο που πρόσθεσε τώρα στο λόγο του είναι ὅτι ἔσεται πρόεδρος *συναμφοτέρων τῶν πτερόγων* και γιά να μὴ ξεχάσῃ και τὰ Βαγυελικά, ὅπου ἐπαίξε τόσο ρόλο, εἶπε ὅτι «σήμερον ἔνταῦθα τελοῦμεν ἐπιβάλλουσιν ἰορτὴν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας». . . . Κ' ἐπειτα ἀπορεῖτε γιατί οἱ Ρουμουνοὶ μᾶς βαροῦν καταπρακιές, οἱ ὁποῖοι μορεῖ να ἔχουν ἄλλα ἐλαττώματα ἀλλὰ Λεβιδῆδες και Μιστριώτηδες και *καλλιμάρμαρους τῶν ἀρχαίων ναῶν* ποτέ τους δεν εἶχαν γι' αὐτό πῆγαν ἐμπρός.

Δικός σου
ΓΚΡΙΝΙΑΡΗΣ

Φίλε Νουμά

Συφωνῶ κι ἐγώ με τόν κ. Τζουμπαλιανὸ του 216 φύλλου, πῶς δεν πρέπει να βρίζουμε τούς ἀντιπάλους μας μά ὄχι και να μὴν τούς πολεμάμε με τὰ ἴδια τους μάλιστα τὰ ὄπλα, χωρίς να φταῖμε, ἂν δεν είναι και τόσο βγενικά. Π. χ. ἀποδείχνοντας πῶς οἱ καθαρευουσιάνει κάνανε ἕνα ἰδίωμα τῆς γλώσσας, που θέλουνε να τὴ φορτώσουνε στή ράχη του Ρωμοῦ, κι ὄχι ἑμᾶς που μιλοῦμε και γράφουμε τὴ μητρική μας, ἀποδείξα μαζί πῶς ἀφροὶ είναι γιά τό Δρομοκαίτσιο, ἀφροὶ ὁ κ. Μιστριώτης ἀποφάνθηκε πῶς οἱ τέτιοι ἐκεῖ πρέπει να πᾶνε.

Και γράφοντας ὅσα ἔγραφα, δεν εἶχα σκοπὸ να κάνω κακὸ στον κ. καθηγητῆ, ἀλλὰ να πολεμήσω τις ιδέες του, γιά να μὴ τις χάφτει ὁ ἀναγνώστης — ξέρουμε δὲ και πῶς διαβαζουμε οἱ Ρωμοὶ σὰ λουκούμια, και να τόνε βορθῆσω να δῆ πῶς ἀποκάτω στις μεγάλες λέξεις και στις μπουμπώδικες φράσεις βρίσκεται φτώχεια και γυμνια. Ἀφροὶ δὲ θαρρῶ πῶς είναι γιά καλὸ μας — λίγο πολὺ — γιατί ἐγώ τουλαχιστο εἶχα θαμποῦρα στὰ μακτια μου, πριν καταπιαστοῦνε μερικοὶ να μᾶς τὰ ζετσιμπλιάσουνε και μᾶς φωτίσουνε με τό φῶς τῆς Ἀλήθειας.

Ἀφροὶ εἶναι ἡ ἄμαρτία μου κι' ἄς μου τὴ συχωρέσῃ ὁ φίλος μας.

Βασιῶν Ρουσίας 2 τοῦ Σποριῶ 1906.

Δικός σου
ΚΩΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἀφροὶ γράμμα φίλου μας, ἀπὸ τό Παρίσι, ξεσηκῶνουμε τόν ἀκόλουθο παράγραφο: «Προχθὴς πῆγα στή Σαρμπόνια κι ἀκουσα τὸν Ψυχῆρη» στὸ μάθημά του ἀναφερο κ' ἕνα νέο Γερμανικὸ βιβλίο του Χαντζιδάκη και εἶπε: ὅτι ἔχει ἕνα μεγάλο προτέρημα, ἀφροὶ εἶναι τέλειο γλωσσολογικὸ ἐγχειρίδιο, μά ἔχει κ' ἕνα μικρὸ ἐλάττωμα, που βρίζει σε κάθε σελίδα τὸν Ψυχῆρη τόσο που να φαντάζεται κανείς ὅτι ὁ Χαντζιδάκης τό τύπωσε μοναχὰ γιά να βρῆσει».

— Ὁ Ἄργυρος Ἑρταλιώτης ἐτοιμάζει καινούρια ἔκδοσι, «Νησιώτικες Ἱστορίες», με καινούριες ἱστορίες στο τέλος.

ΦΟΝΟΚΑΖΑΡΟ ΒΙΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σε Πέμπτη.

Ἐπιμετῆς Ἑσπεριῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίες 7.

Λαθωμοί. Ἀθήνα 4, Περαίας 6, Ἐπαρχίες 4.

Κλεισιές. Ἀθήνα 6, Περαίας 4.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Σπ. Νικολ. Σφακερά. Θά δημοσιευτοῦν. Ἐυχαριστοῦμε. — κ. Β. Λέκ. Πολὺ ὄραίο και σ' εὐχαριστοῦμε. Θά δημοσιευτεῖ σ' ἄλλο φύλλο. Δεν είναι δυνατό να μᾶς γράψῃς τὸνομα του συγγραφέα; — κ. Δημοτικιστῆ. Λάβιμε τό φύλλο που μᾶς ἔστειλες. Βέβαια, κακὸ δεν κανείς. Γιατί ὅμως να κρύβουσι κι ἀπὸ μᾶς; Ἄν περνούσες κᾶμιά ὥρα ἀπὸ τό γραφεῖο, τὰ λέγαμε καλύτερα. — κ. Σταμάτη Βάλλο. Που τόπος να τυπῶνουμε ὅσα μᾶς στέλνεις κάθε φορὰ. Γι' αὐτό τό προχθισινὸ γράμμα σου πῆγε, με τό συμπάθειο, στο καλὸ και μοναχὰ οἱ περιφροῖμοι στίχοι σου σωθῆκανε κολυμπόντας. Ἄς τούς κᾶμαρῶσουνε λοιπόν κι' οἱ ἀναγνώστες μας.

Χαῖρε, ὦ πλειοθραυστία!
Χαῖρε, κοσμοπωλησία!
Χαῖρε νους ὁ τριχωτός!
Χαῖρε, μάθησι, χυδαίων!
Χαῖρε, κρίσις ἀγελαίων!
Πλήρης σβένους και φωτός!

Ἐκ τοιούτων ἰνδραπέδων
του βορβόρου, τῶν τριδῶν
ἀναμένει ὁ «Νουμάς»
κράτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι,
νίκην ἐν μακρῷ ἀγῶνι,
εὐτυχίαν και τιμὰς!

— κ. Χρ. Βαρά. Θά δημοσιευτεῖ. Μά τόν ἔσπασες τό χριστιανὸ με τις ἀφιέρωσεις.